NAŠ TEDNIK

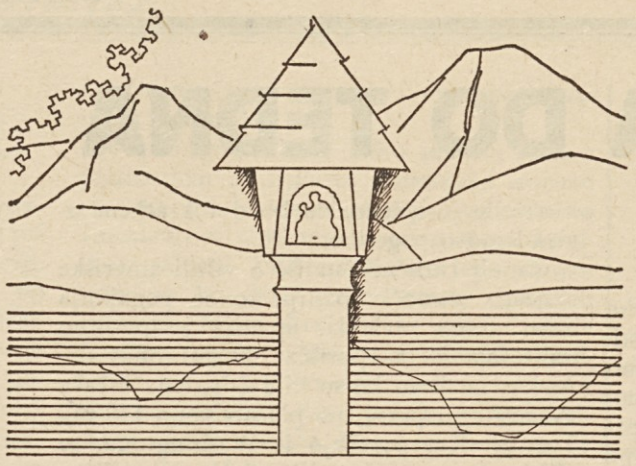

KULTURNO POLITIČNO GLASILO

Poštni urad: 9020 Celovec — Verlagspostamt: 9020 Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt P. b. b.

LETO XXI / ŠTEVILKA 15 CELOVEC 10. APRILA 1969 CENA 2.50 ŠILINGA

Južna Koroška - Južni Tirol

Vedno spet, kadar se suče v politično razgreti družbi pogovor okoli problematike koroških Slovencev, moremo slišati ugovor, da se pač južnim Tirolcem godi mnogo slabše in da sploh južnotirolskega vprašanja ne moremo primerjati z južnokoroškim. Gotovo drži eno: v Evropi skorajda ni države, ki ne bi imela svojih narodnostnih skupin in skupinic. To dejstvo narekuje vsaki izmed teh držav, da reši vprašanja, ki nastajajo v zvezi z njim. Ne dvomimo, da je problematika v vsaki izmed prizadetih držav drugačna, individualna tako rekoč. Prav tako nobenega dvoma ne more biti o tem, da so primerjave možne, koristne in celo potrebne.

Z zanimanjem smo v zadnjih tednih zasledovali serijo člankov o Južnem Tirolu, ki jih je v celovški Kleine Zeitung priobčil znani avstrijski žurnalist Kurt Wimmer. Iz njih govori resna zaskrbljenost moža, ki situacijo južno od brennerske meje dodobra pozna. Presenetil pa nas je zaključni odstavek, kjer avtor govori o pričetku razvoja na Južnem Tirolskem, ki ga doživlja prebivalstvo Alzacije že nekaj desetletij. Alzacija, danes francoski teritorij — glavno mesto tega predela je Straßburg oziroma Strasbourg — je v svoji dolgi zgodovini bila vedno kamen spotike med Nemčijo in Francijo. Danes, ko sta po zaslugi de Gaulla in Adenauerja ti dve državi v trajnem prijateljstvu med sabo povezani, tega problema vsaj v miznem predalu zunanjih ministrstev v Parizu in Bonnu ni več. O Alzačanih, ki so po rodu pretežno Nemci, ki pa živijo z državljani francoske narodnosti tesno povezani v isti deželi, pravijo, da želijo biti asimilirani, da nočejo biti Nemci. Za Južni Tirol bi tako poalzačenje pomenilo sistematičen prehod iz nemško-avstrijskega v italijanski kulturni krog. Ta bojazen se pojavlja v deželi okoli Bozna komaj nekaj desetletij po nasilni priključitvi k Italiji.

In mi koroški Slovenci? Po začetkih lastne državnosti v daljnem srednjem veku je zagospodaril najprej Ober, potem Bavarec. Skozi celo tisočletje smo Slovenci bili v sklopu države, ki jo je zasnoval Karel Veliki. Celo težnja po tako zvani zedinjeni Sloveniji, neki upravni enoti vseh Slovencev je šla v prazno. Ali se smemo, ali se smejo predvsem drugi čuditi, če delu naših rojakov v deželi zgodovina narekuje alzaški razvoj? Ali moremo pristati na to, da bi dobil ta alzaški razvoj z ugotavljanjem manjšine še uradni pečat?

Kako gostobesedni so vendar zagovorniki slovenske »nevarnosti« v južnem predelu naše lepe skupne domovine. Pred nedavnim sem bral v nekem pismu bralcev, kako previdni morajo vendar biti Nemci, kajti volk (mislil je pisec na Slovence) ostane volk, četudi je odet v babičine obleke, kot v pravljici. Temen strah ima tisti pisec po velikovških dogodkih, strah, kakor ga je doživel samo v Rusiji na bojiščih. Sodimo, da spadajo taki izlivi bolj v pisarno nevrologa in psihiatra, hkrati pa ugotavljamo, da taka mnenja niso posamezna. Pretresljivo je bilo videti v Velikovcu pred predstavo Martina Krpana predvsem m l a d e ljudi, kako so se postavljali »ogroženi« domovini v bran. Pravijo vsepovsod, da mislijo mladi danes drugače. V Velikovcu nismo dobili tega vtisa.

Ali je res v tem ekstremizem, če uprizori kako slovensko, od policije priznano društvo v glavnem okrajnem mestu najbolj slovensko naseljenega okraja igro z ljudsko, skorajda pravljično snovjo? Iz dunajske Presse povzemamo, da se je koroški deželni poslanec Lubas izrekel tako proti nemškemu kot proti slovenskemu ekstremizmu. V čem je slovenski ekstremizem? Mar v dejstvu, da smo v Velikovcu nastopili? Skorajda bi mogli verjeti, da je imel govornik Velikovec pred očmi, kajti, to je treba pribiti, velikovški sklep je bil soglasno sprejet od vseh v občinskem svetu zastopanih strank — od socialistov ter od mandatarjev ljudske in svobodnjaške stranke. Na osnovi tega sklepa bo nam koroškim Slovencem zabranjeno v Velikovcu nastopiti.

Vse kaže, da se je debata okoli koroške narodnostne skupine v zadnjih tednih zaostrila. Škoda! Obadva problema — južnotirolski in južnokoroški — tako dolgo ne bosta zadovoljivo rešena, dokler se atmosfera dobrih meddržavnih in meddeželnih odnosov ne preseli tudi v srca vseh tistih, ki so v vsakdanjem življenju prizadeti.

Nevarna napetost na Češkoslovaškem

Dogodki na športnem področju zaostrili položaj

Kako more športni fanatizem vplivati tudi na politiko, so pokazale tekme za hokejsko svetovno prvenstvo v Stockholmu. Letos si je Sovjetska zveza ponovno, a le s težavo, osvojila prvo mesto. Nesreča pa je hotela, da so bili Rusi dvakrat premagani ravno od Češkoslovaške. Na obeh tekmah so češkoslovaški navijači dali tekmi politično ozadje.

Ob prihodu češkoslovaškega hokejskega moštva v Prago, je prišlo na Vaclavskem trgu do protisovjetskih demonstracij. Demonstranti pijani zmage svojih ljubljencev, so opustošili hišo sovjetskega »Aeroflota« in turistični urad. Demonstracij se je udeležilo nad stotisoč praških meščanov.

Svetovna javnost tem dogodkom na Češkem ni pripisovala važnosti. Drugače Rusi: sovjetski tisk je zagnal strašno gonjo proti češkoslovaškim časopisom, češ da so krivi izgredov proti Sovjetski zvezi. Tako je moskovska »Pravda« ostro kritizirala praške liste »Prace«, »Mlado fronto«, »Nedeljske novine«, »Svobodne slovo« in »Reporterja«, dalje tudi radio in televizijo.

Ukor Smrkovskemu

V tej zvezi se je češkoslovaško partijsko vodstvo bavilo z dogodki zadnjega časa in pa s prihodom sovjetskega obrambnega ministra Grečka in namestnika zunanjega ministra Semjonova v Prago. Opazovalci sodijo, da je bil nenadni prihod Semjonova opozorilo češkoslovaškim voditeljem, češ da niso gospodarji položaja, kar ima lahko globlje posledice. Po drugih vesteh pa je prišel maršal Grečko v Prago, da bi nadzoroval manevre Varšavskega pakta na češkoslovaškem ozemlju.

Češka tiskovna agencija zavrača očitke moslovske »Pravde«, ki je grobo napadla predsednika parlamenta Smrkovskega, češ da je on ščuval ljudi k demonstracijam na Vaclavskem trgu.

Ni znano, kaj so zahtevali Rusi, ki so sedaj toliko bolj občutljivi zaradi napetosti na Daljnjem vzhodu — na kitajski meji. Češkoslovaška partija je objavila uradno sporočilo, v katerem obsoja nastopanje skrajnežev, ki s svojim početjem spravljajo državo na rob nesreče. Sporočilo graja tudi

Aleksander Dubček govori po radiu

Smrkovskega vsaj posredno in napoveduje uvedbo cenzure.

Kot poročajo nekateri listi, sta medtem prišli na Češkoslovaško dve novi diviziji. Sovjetska vojska je do sedaj štela 75.000 mož.

Lin Piao je Mao Ce Tungov naslednik

IX. Kongres kitajske komunistične partije

Kot je poročal radio Peking je vodja komunistične partije Mao Ce Tung nenadoma sklical IX. kongres kitajske komunistične partije. Še pred pričetkom kongresa so ponovno izvolili Maoa, kot voditelja in obrambnega ministra Lin Piaoa kot njegovega namestnika. Za glavnega tajnika partije je bil izvoljen dosedanji ministrski predsednik Ču En Laj.

V prisotnosti 1512 delegatov je obrambni minister Lin Piao podal poročilo, v katerem je najprej označil zasedanje IX. kongresa, ki bo imel odločilen vpliv na življenje v kitajski komunistični partiji. Nato je orisal zlasti značilnosti »kulturne revolucije« in napovedal bodoče poltične naloge partijskih članov.

Lin Piao v svojem poročilu ni omenil — vsaj odkrito — obmejnih spopadov na reki Ussuri in napetosti v odnosih s Sovjetsko zvezo.

IX. kongres kitajske komunistične partije je drugi kongres, ki poteka v dvajsetletni zgodovini rdeče Kitajske, odkar je leta 1949 zmagala komunistična revolucija. Zadnji kongres, na katerem je politično poročilo prebral danes osovraženi nekdanji predsednik rdeče Kitajske Lju Šao Či, je bil leta 1956.

Dolgih dvanajst let Mao Ce Tung ni sklical nobenega kongresa, čeprav partijska pravila predvidevajo sklicanje kongresov vsaka štiri leta.

Plesalci s sončnimi rožami, kot znak vdanosti Mao Ce Tungu, so šli na čelu milijonov navdušenih Kitajcev po pekinških ulicah. Te manifestacije je ljudstvo priredilo ob otvoritvi IX. kongresa kitajske komunistične partije.

IZ VSEBINE:

Dr. Klaus za nadaljevanje stikov s prezidentom Nixonom 2

»Moj prijatelj Bunbury« v Celovcu 3

Karajanov teden v Salzburgu 3

Z Martinom Krpanom na Gorenjskem 4

O prašičih 5

Koroška mladina na govorniškem odru 6

Težave na Formozi 7

Radiotelevizijski program 8

Dve prvini proti kariesu 8

Rakete na Elath — bombe na Akabo

Izraelsko pristanišče Elath je bilo v torek prvič po ustanovitvi izraelske države napadeno z raketami. Arabski teroristi so izstrelili na Elath okoli 40 raket, v katerem je trenutno na tisoče tujih turistov. Že uro nato je izraelska vojska odgovorila z bombami na jordansko mesto Akabo, ki je oddaljeno le nekaj kilometrov od Elatha.

Poslabšanje položaja na črti premirja spravljajo opazovalci v zvezo s pomembnim svetovnim dogodkom: po zanesljivih poročilih iz Washingtona so Združene države Amerike in Sovjetska zveza sklenile, da se v primeru ponovne vojne med Arabci in Izraelci ne bosta vmešali v spor.

■ **Radio Tirana** je poročal, da je bil 3. aprila v Albaniji potres sedme stopnje, Prizadeta so bila mesta Fier, Tepelena, Galona, Berat, Skrapar in Permet. Porušenih je bilo 1000 zgradb, 2000 hiš in drugih objektov pa je poškodovanih. Ranjenih je bilo 65 ose, en otrok pa je izgubil življenje.

OD TEDNA DO TEDNA

MITJA RIBIČIČ NASLEDNIK PREMIERA MIKE ŠPILJAKA V JUGOSLAVIJI

V Jugoslaviji je prišlo v navado, da se predsedniki zveznega izvršnega sveta vrstijo po narodnosti. Tako je bilo splošno mnenje, da bo za Srbom Stamboličem postal predsednik Boris Kraigher, ki si je pri zamisli in izvajanju gospodarske reforme pridobil v glavnem mestu velik ugled. Kakor znano, je smrtna nesreča preprečila ta načrt. Nedavno je v Ljubljani postala javna tajnost, da je bil sedanji predsednik izvršnega sveta Slovenije Stane Kavčič postavljen pred izbor: ali za predsednika zveznega izvršnega sveta ali za predsednika izvršnega sveta Slovenije. Odločil se je, tako je bilo rečeno, za drugo mesto. Tako bosta na vodilnih mestih v Sloveniji ostala predsednik skupščine Sergej Kraigher in predsednik izvršnega sveta Stane Kavčič. Predsedstvo in izvršni odbor zvezne konference Socialistične zveze delovnega ljudstva sta predložila, naj za predsednika nove zvezne skupščine kandidira Milentije Popovič (iz Črne gore), za »mandatorja« za sestavo novega zveznega izvršnega sveta pa Slovenec Mitja Ribičič. Rojen je bil leta 1919 v Trstu kot sin ravnatelja Ciril Metodove šole in pisatelja.

Svečani žalni sprevod s krsto raj nega generala Eisenhowerja prišedši iz katedrale, se pomika v smeri proti Kapitolu.

V PAKISTANU VLADA IZREDNO STANJE — PREDSEDNIK AJUB KAN ODSTOPIL

V Pakistanu vlada od torka, 25. marca, izredno stanje, potem ko se je predsednik Ajub Kan umaknil z oblasti in izročil vodstvo države poveljniku vojske generalu Jahiju Kanu, ki je ukinil ustavo in odpustil vse ministre.

Svoj umik je Ajub Kan objavil po radiu. Dejal je, da so politične in gospodarske razmere v državi zmerom slabše in pozval ljudstvo, da sodeluje z novo oblastjo. On ne more dopustiti, da bi dežela zaradi takih nevzdržnih razmer razpadla.

Kot znano vlada v Pakistanu zmešnjava že več mesecev, ki je spravila državo skoraj v anarhijo. Samo v vzhodnem delu Pakistana je padlo kot žrtev demonstracij 200 ljudi.

S sedanjimi dogodki se je zgodovina Pakistana ponovila. Pred 11 leti je general Ajub Kahn prevzel vodstvo države in uvedel izredno stanje; tudi tedaj je vladala politična zmeda kot sedaj, ko se je moral odreči oblasti.

JAHIJA KAN SE JE PROGLASIL ZA PREDSEDNIKA

Vrhovni poveljnik pakistanske vojske general Jahija Kan, ki je po ostavki predsednika Ajub Kana prevzel oblast in proglasil obsedno stanje, je 31. marca uradno prevzel naslov predsednika republike.

V uradnem poročilu, ki so ga objavili v Karačiju, je rečeno, da bo Jahija Kan obdržal funkcijo predsednika republike, dokler ne bo parlament pripravil nove ustave. Kot je znano, je bila z uvedbo obsednega stanja ustava preklicana in parlament razpuščen.

ZDA BODO OBDRŽALE OPORIŠČA V ŠPANIJI

Združene države Amerike in Španija so se minuli teden, nekaj ur po izteku pogodbe o ameriških oporiščih v Španiji, v načelu sporazumele, da podaljšajo dogovor za nadaljnjih pet let. V uradnem sporočilu o pogajanjih zunanjih ministrov Rogersa in Castielle je rečeno, da bodo v kratkem izdelali novo pogodbo.

Zaradi različnih stališč o višini ameriške vojaške pomoči Španiji, so se pogajanja tako dolgo zavlekla. Španija je prvotno zahtevala za ta oporišča 700 milijonov dolarjev, medtem ko so bile Združene države Amerike pripravljene plačati samo 140 milijonov. Kot poročajo iz Washingtona, so ZDA zagotovile Španiji vojaško pomoč ter jo podprle s bančnimi krediti.

Izid poganja je dal prav onim opazovalcem, ki so dejali, da si je komaj predstavljati umik Amerikancev iz Španije. Konec oporišč v tem vojaško pomembnem jugozahodnem področju Evrope, pa bi bil za ta del zahodne Evrope nezaželen. Soglasnost v zadnjem trenutku zagotavlja ZDA uporabo oporišč Rote pri Cadizu, kjer ležijo zasidrane podmornice »Polaris«.

SOVJETSKO VOJNO BRODOVJE PLUJE NEZNANO KAM

Sovjetsko vojno ladjevje, ki je pred kratkim izplulo iz Murmanska v Severnem morju, vzbuja izredno pozornost držav Atlantske zveze, in ugibajo, kam pluje. 650 km zahodno od Škotske v Atlantskem oceanu, je opravilo vojne manevre. Sovjetska vojna mornarica ima v svojem sestavu eno križarko, pet rušilcev, osem podmornic in pet preskrbovalnih ladij. Vojaški opazovalci menijo, da pluje v smeri Vladivostoka, južno od mejne reke Usuri, kjer je pred nedavnim prišlo do resnih spopadov med sovjetskimi in kitajskimi silami. Severno morje je zamrznjeno in edina pot za sovjetsko brodovje, da prispe do Vladivostoka, je plovba okoli Atlantika.

ZBLIŽANJE MED PARIZOM IN SAIGONOM

Kakor poroča ameriški tisk je predsednik Nixon v času svojega bivanja v Parizu uspel zbližati francosko in južnovietnamsko vlado. V Saigonu so nedavno prijazno sprejeli fracosko parlamentarno odposlanstvo; to je v zahvalo objavilo sporočilo, v katerem hvali vladavino predsednika Nguyena Van Thieuja. Toda Francija ostane kljub vsemu nevtralna med pariškimi pogovori za sklenitev miru v Vietnamu. Poleg vsega ima Francija v Hanoju (Severnem Vietnamu) svojega poslanika, medtem ko so njeni diplomatski odnosi z Južnim Vietnamom še vedno prekinjeni.

V VIETNAMU PADLO VEČ AMERIČANOV KOT NA KOREJI

Ameriški vojaški predstavnik v Saigonu je povedal, da je število ameriških žrtev v Vietnamu preseglo število mrtvih Američanov v korejski vojni. Dne 1. aprila so namreč presegli število 33.629 padlih ameriških vojakov od začetka vietnamskega spora. Vietnamska vojna je tako postala četrta najbolj krvava vojna v zgodovini Združenih ameriških držav, po ameriški državljanski in obeh svetovnih vojnah.

Iz Saigona poročajo, da je te dni stopila v akcijo največja letalonosilka na svetu »Enterprise«, ki je pristala ob vietnamski obali. »Enterprise« je nadomestila vojno ladjo »New Jersey«, ki je odplula 2. aprila proti Združenim državam Amerike. V Vietnamu je bila šest mesecev.

DIPLOMATSKI PRIPETLJAJ

Ostro so reagirali uradni krogi Južnoafriške republike ob odpovedi veleposlanikov Velike Britanije, Italije, Avstrije, Portugalske in Švice. Veleposlaniki imenovanih držav se namreč niso udeležili otvoritve Johannesburškega sejma, na katerega je bil povabljen tudi namestnik rodezijskega ministrskega predsednika J. Wrathal. Velika Britanija, Italija, Avstrija, Portugalska in Švica niso priznale režima v Rodeziji.

DE GAULLE JE SALUTIRAL PRED KRSTO

in tako izkazal zadnjo čast pokojnemu generalu Dwightu Eisenhowerju. V okroglo dvorano pod veliko kupolo Kapitola, kjer je bil žalni oder, je prišel oblečen v uniformo francoskega generala. Salutiral je pred krsto, prekrito z zastavami, stal nekaj sekund negibno, znova salutiral in z vojaškim korakom zapustil dvorano.

DR. KLAUS ZA NADALJEVANJE STIKOV Z NIXONOM

Zvezni kancler dr. Josef Klaus, ki se je udeležil pogreba umrlega generala in predsednika Dwighta D. Eisenhowerja, se je v sredo, dne 2. aprila, povrnil na Dunaj. Dr. Josef Klaus je ob svojem prihodu na letališče v Schwechatu dejal, da je imel v Združenih državah Amerike priložnost razgovarjati se z ameriškimi visokimi osebnostmi in državniki drugih celin. Tako se je na primer sesznanil s stališčem turškega zunanjega ministra v zvezi z bližnjo evropsko varnostno konferenco.

Razen močno koristnega pogovora s predsednikom Nixonom je bil uspešen tudi sestanek z ameriškim zunanjim ministrom Rogersom. Nixon je obžaloval, da ob svoji prvi turneji po Evropi ni mogel obiskati kake male ali srednje nevtralne evropske države.

Dr. Josef Klaus je izjavil, da bo v prihodnje nadaljeval stike z ameriškim predsednikom Nixonom, vendar je malo verjetno, da bi mogel le-ta priti v doglednem času v Avstrijo. Obiskal pa nas bo zagotovo zunanji minister ali njegov namestnik.

Nadalje je dr. Klaus poročal tudi o zanimivih pogovorih z newyorškimi gospodarskimi in finančnimi mogotci. Tam so nekateri gospodarski krogi, ki se močno zanimajo za avstrijsko gospodarstvo, pripravljeni so nam finančno pomagati.

Zadnji dan svojega bivanja v Združenih ameriških državah se je dr. Klaus srečal z glavnim tajnikom Organizacije združenih narodov U Tantom. Ta je izrekel pohvalne besede o sodelovanju avstrijskih nevtralnih opazovalcev ob Suezu in na Cipru, zlasti pa o aktivni gradnji Avstrije v Donavskem parku na Dunaju, kjer nastaja kot znano glavni stan posebnih organizacij Združenih narodov, kot na primer UNIDO (Organizacija v Združenih narodov za industrijski razvoj).

PET LET V VLADI

Petletnico službe v avstrijski vladi so praznovali v sredo, 2. aprila, zvezni kancler dr. Josef Klaus, prosvetni minister dr. Theodor Piffl-Perčevič, obrambni minister dr. Georg Prader in kmetijski minister dr. Karl Schleinzer.

Kot naslednik dr. Alfonsa Gorbacha je dr. Josef Klaus 2. aprila leta 1964 sestavil koalicijsko vlado, ki jo je upravljal do državnozborskih volitev dne 6. marca l. 1966.

Od aprila 1966 pa je dr. Josef Klaus vodja prve vlade vladajoče stranke druge republike.

INDUSTRIJA PROTI SKRAJŠANJU DELOVNEGA ČASA

Izvedenci delovne skupnosti tirolske industrije menijo, da je skrajšanje delovnega časa zaenkrat še preuranjeno, kajti to si lahko privoščijo samo dežele z visokim tehničnim nivojem. Avstrija pa mora v tem pogledu še precej storiti, ker je naš tehnični napredek šele v razvoju.

Delovna skupnost tirolske industrije ugotavlja, da je treba zahtevo po skrajšanju delovnega časa v sedanjem položaju umakniti. Pri majhnem kapitalu avstrijskih podjetij, bi bilo za njih vsako zvišanje stroškov tvegano. Posledice skrajšanja delovnega časa bi prav neugodno odjeknile na cene, tržišče, kupno moč in medsebojno tekmovanje podjetij.

Delovna skupnost industrije obžaluje, da zagovorniki skrajšanja delovnega časa ne postavljajo nobenih protipredlogov za povečanje zmogljivosti prebivalstva, kot na primer z razdavčenjem in olajšanjem nadur, kajti resni delojemalci hočejo več zaslužiti in ne manj delati.

OBSODBA MORILCEV JUDOV V GRADCU

Po več kot sedemurni razpravi od četrtka, 27., na petek, 28. marca, ob zori se je v Gradcu končal več kot dva meseca trajajoči sodni proces proti štirim avstrijskim državljanom, ki so bili obtoženi umora Judov med drugo svetovno vojno na Poljskem.

Obtoženi žandarmerijski major Gerulf Mayer iz Leibnitz je bil obsojen na enajst let strogega zapora, žandarmerijski nadzornik Alfred Lusser iz Schwarzacha na Predarlskem pa na sedem let strogega zapora. Ostala dva obtoženca, in sicer podporočnik zvezne vojske Karl Popp iz Badna pri Dunaju in policijski uradnik v pokoju Georg Unterberger iz Celovca, pa sta bila oproščena. Gernulfu Mayerju so namreč dokazali, da je bil kriv umora dveh otrok in starejše osebe in sodelovanja pri uničenju vasi Polska Skalka, kjer je umrlo 92 ljudi, medtem ko so spoznali krivega Alfreda Lusserja zaradi umora šestih oseb.

Zagovornik obsojencev dr. Pippan je vložil za svoja varovanca ničnostno pritožbo. Državni tožilec je odredil, da se oba obtoženca, to je Karla Poppa in Georga Unterbergerja, ki sta bila oproščena, takoj izpusti na svobodo.

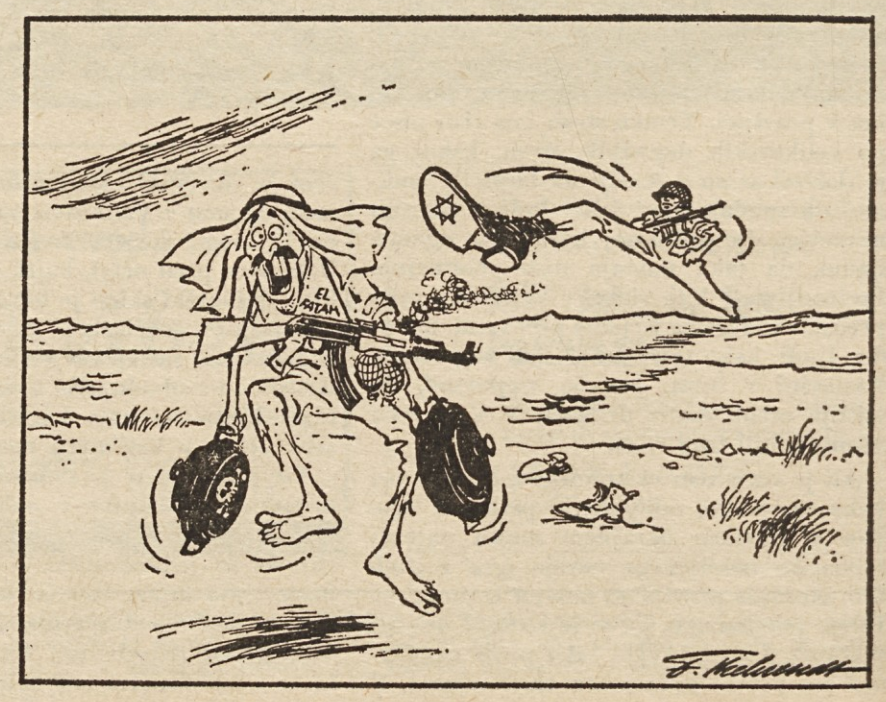

Danes: „Oko za oko." Jutri: „Zob za zob."

„Moj prijatelj Bunbury" v Celovcu

V celovškem Mestnem gledališču so pred kratkim uprizorili zadnjikrat musical »Moj prijatelj Bunbury« (Mein Freund Bunbury). Ta »musical« ali tudi z drugimi besedami glasbena veseloigra, sta prosto po satiri Oskarja Wilda »Važno je imenovati se Ernst«, priredila Helmut Bez in Jürgen Degenhardt. Helmut Bez je nastavljen v berlinskem gledališču Metropol, medtem ko deluje Jürgen Degenhardt kot režiser na različnih nemških odrih in v nemški televiziji.

Oscar Wilde je umrl 30. novembra leta 1900 v majhnem, zanemarjenem pariškem hotelu. Zapustil ni nič, razen dolgov, katere so morali plačati hotelirju njegovi prijatelji. Njegovo življenje je bilo kratko, le 44 let je živel. Kot je bilo njegovo življenje i kot umetnika i kot človeka izredno bogato in burno — bil je cenjen umetnik, gibal se je v tako imenovanih najboljših krogih — tako se je žalostno končalo v obupu in osamljenosti.

Kako se je ta pustolovec življenja in duha omamljal še v svojih zadnjih dneh pred smrtjo s šampanjcem podnevi in spominjal siljajnih dni v Londonu, ko je občeval v odlični družbi Mayfair-Society, ko je kot avtor komedij slavil prave triumfe, in se dal nazvati »kralja uživanja« — v opoju morfija je iskal ponoči izhoda iz revščine, kajti v Angliji je bil izobčen in londonska gledališča niso več uprizarjala njegovih stvaritev.

Glasbo k Wildejevemu tekstu je zložil komponist Gerd Natschinski, poznavalec dobre plesne glasbe in priljubljenih popevk. Njegove melodije so bile prava atrakcija mednarodnih popevkarskih revij mnogih dežel. Nekaj let sem je bil Gerd Natschinski znan tudi kot komponist operet in glasbenih veseloiger. Že njegov prvi poskus operete »Messeschlager Gisela«, je našel vsestransko odobravanje, tako da so jo večkrat igrali doma in v tujini. Prav tako je bila uspešna glasbena veselogira »Servus Peter«. Medtem pa je postala znana njegova glasbena veseloigra »Moj prijatelj Bunbury«. Ta »musical« so uprizorili prvič oktobra 1964 za časa berlinskih slavnostnih dni v gledališču Metropol.

»Musical« se je prvotno imenoval »musical play«. Označba za slednje ni niti nova niti ameriška, temveč staro angleška. Tako je imenoval npr. Sidney Jones svojo »Geisho« »musical play«, in to v času stroge nravnosti angleške kraljice Viktorije. »Musical« je neke vrste zmes med veseloigro in opereto. Ta odrska zvrst se je najbolj razširila v Združenih državah Amerike, in to na newyorškem Broadwayu. Danes »musical« veliko igrajo v Angliji, Nemčiji, in pri nas v Avstriji, manj pa v Italiji in Franciji. V Sloveniji ga vobče ne poznajo, saj po drugi vojni več ne uprizarjajo niti operet.

Uprizoritev »Moj prijatelj Bunbury« je bila živahna in je dosegla pri občinstvu dober sprejem, saj so celovški operetni umetniki pokazali visoko raven igralske storilnosti. Poleg tega so dali vsi izvajalci še lepo mero zunanje mikavnosti v okviru dokaj posrečene scenske postavitve, ki jo je ustvaril že znani, preizkušeni mladi scenograf **Mattias Kralj.**

Vžigajoča je bila inscenacija in koreografija **Andreja Jerschika,** ki je ob sodelovanju temperamentnega dirigenta **Roberta Filzwieserja,** ki je tudi sicer zanesljivo držal v rokah vajeti ritmično močno razgibane predstave skozi vseh sedem prizorov in vmesnih dogodkov, veliko prispevala h končnemu učinku tega odlično naštudiranega »musicala«.

O protagonistih se lahko izražam samo s priznanjem za njihove umetniške storitve na tem glasbenem področju, saj zahteva »musical« v prvi vrsti vsestranskega igralskega talenta. Tu je imenovati lepo, simpatično in kot živo srebro veselo operetno subretko **Beate Granzov** v vlogi Cecilije Cardew, enako učinkovito v vojaški uniformi kot v privlačno-izzivalnem kostumu baletke nočnega bara proslulega londonskega okraja »Soho«. Dalje naj omenim še živahnega Algernona Moncrieffa (Helmuth Wallner); njegovo teto Lady Augusto Bracknell (Lilly Pörner), njeno hčerko Gwendolen (Rita Ratay) in pa zmerom smešnega komika **Thea Knappa** v vlogi Frederica Chasuble, majorja »Odrešilne vojske«, ki je vzbujal v gotovih prizorih obilo smeha.

Občinstvo je sodelujoče umetnike nagrajevalo med posameznimi prizori, zlasti pa še na koncu predstave z dolgotrajnim ploskanjem. B. L.

Karajanov teden v Salzburgu

V velikem salzburškem festivalnem gledališču se je z Wagnerjevim Siegfriedom pričel letošnji salzburški velikonočni festival. Pred dvema letoma je to prireditev priklical znani dirigent Herbert von Karajan in kar takoj je zrasla v enega izmed najpomembnejših evropskih festivalov, seveda poleg poletnih festivalskih iger

Kot orkester so nastopali Berlinski filharmoniki. Le ti so na koncertu izvajali še Mozartovo Simfonijo v G-duru, Köchelverzeichnis 531, Brucknerjevo Sedmo simfonijo in Haydnov oratorij Stvarjenje.

V raznih izvedbah nastopajo kot solisti: Gundula Janowitz, Walter Berry, Werner in Herman Prey.

Program dopolnjujejo še ponovitve Wagnerjevega Renskega zlata (Rheingold) in Walküre.

Wagnerjevega SIEGFRIEDA je režiral in dirigiral Herbert von Karajan. Po Wagnerjanskem orkestrskem viharju, ki ga zna samo Karajan privesti do viška, ga vidimo na sliki utrujenega, pa tudi zadovoljnega pogleda.

V naslovni vlogi SIEGFRIEDA je pel Jess Thomas. Njegov glas — tenor — pa ni zmerom mogel prodreti orkestrskega zvoka, tako da pevsko ni popolnoma prepričal, vendar je njegova lepa zunanjost dala predstavi mnogo sijaja.

Koroške narodne pesmi na plošči

Založba Mladinske knjige je izdala pred kratkim ploščo s posnetki Akademskega mešanega pevskega zbora »Tone Tomšič« iz Ljubljane.

Na tej plošči so koroške narodne pesmi, ki jih poje zbor pod vodstvom dirigenta Marka Muniha. So to pesmi, ki jih je zbor pel na koncertih lani doma in v tujini (na Finskem in Sovjetski zvezi).

Na plošči so posnetki »Ziljske ohceti«. Po zapiskih Franceta Marolta jih je priredil Samo Vremšak v skladu z značajem koroške narodne pesmi, ki jih oblikuje njena jasnost in razločnost, mehkoba koroškega narečja ter posebna darovitost koroških Slovencev. Dalje so posnete na plošči še pesmi »Ta drumlca« v zapisku dr. Franceta Cigana, »Pojdam v Rute«, ki jo je po zapisku Zdravka Švikaršiča priredil Mirko Kokol, ter priredba Silvestra Miheliča »Puobič sem star šele osemnajst let«. To je ena izmed najlepših, izrazno najbolj občutenih koroških narodnih pesmi.

Za pesmi, ki so posnete na plošči je Akademski mešani zbor požel mnogo pohval doma in v tujini, ter dosegel v pogledu zvočnosti, enovitosti visoko pevsko zborovsko raven

RAZSTAVA »SVETILA« V NARODNEM MUZEJU V LJUBLJANI

Pred enim tednom so v prostorih Narodnega muzeja v Ljubljani odprli kulturnozgodovinsko razstavo »Svetila«. Razstava obsega več kakor tristo eksponatov, razporejenih v prikaz razvoja osvetljave od prazgodovinske kamnite oljenke, rimskih smolnatih kandelabrov, prek svečnikov, oljenk, lojenk in čelešnikov do petrolejke in sodobnih električnih svetilk. Razstava ima zlasti namen opozoriti na obliko, zatorej upošteva tehnične posebnosti le tam, kjer vplivajo na obliko svetila. Razstavo dopolnjuje bogato ilustriran katalog.

SLOVENSKE NOVELE V FRANCOŠČINI

Pri pariški založbi »Seghers« je izšla v lepi izdaji v zbirki »Mellior« knjiga »Slovenske novele« v francoščini. Antologija na 326 straneh z uvodom Mitje Mejaka je predstavila v prevodu večjega števila prevajalcev francoski in s tem tudi svetovni javnosti deset izbranih proznih tekstov Ivana Cankarja, Juša Kozaka, Prežihovega Voranca, Miška Kranjca, Danila Lokarja, Cirila Kosmača, Mire Miheličeve, Andreja Hienga, Bena Župančiča in Lojzeta Kovačiča.

Ob tej priložnosti sta obiskala Pariz tudi dva izmed avtorjev, Mira Mihelič, predsednica slovenskega centra PEN, in Ciril Kosmač, predsednik društva slovenskih pisateljev.

V TRSTU PROSLAVA 80-LETNICE ŠOLE DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA

Te dni so v kulturnem domu v Trstu proslavili 80-letnico šole Družbe sv. Cirila in Metoda. Te zasebne slovenske šole so ustanovili ob podpori Slovencev v mestnem središču zato, ker lokalne in državne oblasti niso hotele ugoditi zahtevam po ustanovitvi državnih šol s slovenskim učnim jezikom tudi v mestnem središču. V počastitev pomebne obletnice v zgodovini slovenskega šolstva v Italiji so priredili razstavo otroških risb ter razstavo fotografij o nekdanjih Ciril-Metodovih šolah. V kulturnem programu pa so sodelovali učenci treh slovenskih šol v mestnem središču ter jubilanti — nekdanji učenci tržaških Ciril-Metodovih šol.

SLOVENCI *doma in po svetu*

† Dr. Lojze Dolhar

Slovenci v Italiji so izgubili velikega človekoljuba in socialnega delavca, zdravnika dr. Lojzeta Dolharja, ki je bil toliko časa trden steber slovenstva na skrajni zapadni meji našega naroda in slovanskega sveta vobče, v Trbižu namreč. Dr. Dolhar se je smrtno ponesrečil sredi slovenskih planin, od katerih se vse svoje življenje ni mogel ločiti (v nedeljo, 23. marca).

(Še po drugi svetovni vojni je hotel svoj dom prenesti iz Trbiža na Opčine, toda končno je zmagala njegova ljubezen do planin in našega ljudstva, ki je prav zaradi svojega položaja ob skrajnih narodnostnih mejah potrebovala bodrilne besede, a hkrati tudi telesne pomoči zdravnika.) V družbi slovenskih planincev, ki so se v nedeljo poklonili spominu štirih žrtev plazov — nesreča se je dogodila lansko leto nad Tamarjem — se je dr. Dolhar udeležil smučarske ture s Slemena v Tamar. Smučarji so se zbrali pod Mojstrovko, kjer je spominska plošča žrtvam. Proti koncu ture, na mestu, ki je bilo nevarno za smučanje, so se smučarji spuščali peš, da bi se izognili nesreči, toda dr. Dolharju je na ledu spodrsnilo ter je strmoglavil čez zaledeneli slap Črne vode globoko v prepad. Bil je na mestu mrtev.

Dr. Dolhar je obiskoval nemško gimnazijo v Trstu ter srednjo šolo dokončal v Ljubljani. Medicino je študiral v Zagrebu in doktoriral v Italiji, nakar je svojo ordinacijo odprl v Trbižu. Kot velik ljubitelj planin je premagal tudi najtežje vzpone domačih in tujih planin. Še predlanskim se je s smučmi vzpel na Matterhorn-Breithorn. Prispevke o lepotah slovenskih planin je pošiljal tudi v Planinski vestnik ter si pridobil vrsto znancev med planinci vse Slovenije.

Odlikovana glasbenika

Pred kratkim je republiški sekretar za prosveto in kutturo Slovenije Tomo Martelanc izročil skladateljema Matiji Bravničarju in Pavlu Šivicu (oba Slovenca) visoko odlikovanje predsednika republike Tita red zasluge za narod s srebrnimi žarki.

Združene države Amerike

Na cvetno nedeljo je v Clevelandu dramsko društvo „Lilija" v slovenskem narodnem domu uprizorilo Cankarjevo dramo v treh dejanjih „Kralj na Betajnovi". S tem so se oddolžili spominu ob 50-letnici smrti največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja. Cankarjeva dela so sicer težak, preizkusni kamen za vsako amatersko skupino, vendar so Lilijini igralci ponovno dokazali, da so kos tudi najtršim orehom.

Mladi harmonikarji v Clevelandu že prav pridno vadijo za svoj prvi spomladanski koncert, ki bo na belo nedeljo, 13. aprila. Na sporedu so vesele in žalostne pesmi, poskočne in resne, kot je naše življenje danes polno smeha, jutri se pa že topi v solzah, sedaj razigrano, a zatem spet resno.

Dr. Stanko Mikolič pridobiva ugled v ZDA

Dr. Stanko Mikolič, doma na Štajerskem, je študiral sociologijo na madridski univerzi in je sedaj profesor na „Univerzi Srca Jezusovega" v Bridgeportu. Sedaj je postal dekan novoustanovljene fakultete socialnih ved (politične vede, sociologija, ekonomija in antropologija). Imenovali so ga tudi za člana direktorija za višjo šolo urbanjstičnih ved. V trinajstčlanskem direktoriju najvplivnejših oseb je on edini tujec.

Ob 25-letnici smrti Iva Grahorja

Lepa knjiga z naslovom „Življenje in smrt" (Ljubljana, Cankarjeva založba 1968) z izborom črtic, novel, esejev in kritik Iva Grahorja, opominja našega izobraženca, da je letos marca poteklo 25 let, odkar ni več med živimi mladega primorskega slovenskega pisatelja, ki ni umrl navadne smrti. Odšel je z nepreživetim življenjem, ker so mu v koncentracijskem taborišču Dachauu pretrgali nit življenja.

Umetniška pot čembalitske Marine Horakove

Mlada slovenska čembalistka Marina Horak, ki je diplomirala iz klavirja leta 1964 na akademiji za glasbo, je odšla najprej v München, kjer je nadaljevala svoj glasbeni študij na „Visoki šoli za glasbo" in ga lani zaključila z državnim umetniškim izpitom. Hkrati se je posvetila tudi študiju čembala pri prof. Hedwigi Bilgramovi. Po uspešnih nastopih v Nemčiji je kot čembalistka nastopala s slovensko filharmonijo na mladinskih koncertih in na solističnem večeru lani. Te dni se je Marina Horak vrnila iz Pariza, kjer se je kot štipendistka Prešernovega sklada pripravljala na Scholi cantorum pri svetovno znani čembalistki Hughette Dreyfuss.

ZAHOMEC NA ZILJI
(† Janko Zwitter)

V torek, 1. aprila, smo pokopali po vsej slovenski koroški zemlji vobče znanega Janka Zwittra, pd. Abuja, starega komaj 59 let. Janko Zwitter je bil že dalj časa bolan, a kljub temu njegovi dragi in njegova okolica ni verovala, da bo moral tako zgodaj leči v neizprosni hladni grob.

Ko mu je bilo dvajset let, je prevzel v Zahomcu Abujevo kmetijo, na kateri so živeli njegovi predniki že od leta 1522. Z ženo Marijo Kotnikovo iz Bicerjeve rodbine na Bistrici je vzgojil štiri sinove v kremenite slovenske značaje.

Dva sinova sta že samostojna podjetnika-hotelirja: Stanko na Vratih in Franci v Pečah. Janko je znan smučarski prvak, sedaj očetov naslednik, Martin pa je trgovski nastavljenec.

Kot izredno zaveden narodnjak je bil trn v peti Hitlerjevim mogotcem med drugo svetovno vojno. Leta 1942 so prišli ponj ter ga z družino vred odpeljali v izgnanstvo. V izseljenskih taboriščih Renitz, Rastatt in Gerlachsheim je moral okusiti grenke in težke čase.

Ko se je leta 1945 srečno vrnil domov, je posvetil vse svoje sile blaginji svoje rodbine in kmetije. Poleg tega se je aktivno vključil v slovensko prosvetno in zadružno življenje.

Pogreb rajnega Janka Zwittra je pokazal, kakšen ugled je imel pokojni Abuja v Zahomcu. Prišlo je ogromno ljudi od blizu in daleč.

Pogrebne obrede sta opravila domači gospod župnik Anton Kuchling in častni kanonik gospod Filip Millonig. Gospod župnik Kuchling je v svojem jedrnatem nagovoru dejal, da je bil rajni Abuja v Zahomcu neustrašen in trden pripadnik svojega slovenskega koroškega naroda, ki ga ni nikoli podrl sovražni vihar. Prav zaradi svoje stanovitnosti je moral okusiti grenki pelin neizprosnega izseljenskega taborišča.

Pri domači hiši mu je pevski moški zbor pod vodstvom Vladimira Prušnika zapel večno lepo koroško pesem »Rož, Podjuna, Zilja«, da bi na ta način izpolnili poslednjo željo rajnega, drugo pesem »Na vas gore, se jaz spominjam«, pa je zbor zapel pod vodstvom Foltija Pavliča, na grobu pa so mu pevci zapeli še v srce segajočo žalostinko »Vigred se povrne«.

PLIBERK
(Stanovsko gibanje v februarju in marcu)

V februarju se ni rodil nihče. V marcu je bila rojena pri Hermanu in Christini Wallner v Pliberku, Postgasse 3, deklica. Dalje so deklice dobili še pri Jožefu in Ančki Mlinar, pd. Pistotniku na Komeljnu in pri Marku in Doroteji Sadjak, pd. Užniku na Rutah.

Poročili so se: Maks Klatzer, strojnik, Žihpolje, Angersbichl 2, s Heleno Mikic, Pliberk, Postgasse 7; Franz Tschamer, pomožni delavec v Libučah, Libuška cesta 3, z Angelo Pfeil, pomožno delavko iz Raven na Koroškem, Pod gradom 4, Jugoslavija; Johann Nachbar, miner, Čirkovče 5, z Marto Blatnik, natakarico pri Brezniku v Pliberku, 10. oktobra trg 9; Werner Maryntschak, strugar, Pliberk, 10. oktobra trg 1, z Rotraudo Simon, vrtnarsko pomočnico pri Ulešu v Pliberku. Valentin Trinkaus, Fidej v Vogrčah, z Zofko Šumej, Vodivnikovo v Vogrčah.

Umrli so: Ignac Oitzinger, upokojeni železničar v Nonči vasi 13, star 72 let; Janez Pleschintschnig, pd. Lamplwirt v Pliberku, star 70 let; Antonija Hrust, roj. Brodnik, upokojenka v Vogrčah 5, stara 71 let; Markuš Oresjak, penzionist, Drveša ves 11, v 77. letu starosti.

Želimo novorojencem krepkega razvoja, mladoporočencem mnogo sreče v zakonu, našim rajnim pa večni mir in pokoj.

V poročilu niso upoštevana rojstva, poroke in smrti občanov, ki so se dogodila izven občine Pliberk.

Z Martinom Krpanom na Gorenjskem

Krščanska kulturna zveza je gostovala 29. in 30. marca v Mengšu in Domžalah

V soboto, 29. marca popoldne, vreme ni bilo prav prijazno, temni sivi oblaki so se vlačili nad Celovcem, ko smo se odpeljali na gostovanje v sosednjo Slovenijo. Na obrazih igralk in igralcev je počival rahel nemir in vsakdo je upal, da bo vse dobro izteklo.

Vozil nas je Štefej Sinčnik in kakor bi trenil, smo pustili za seboj Rož, tesno skalovje v Brodeh in stali smo že pred vhodom v Ljubeljski predor. Skrb sem videl v očeh, ko se je izvedelo, da nekdo nima potnega lista oziroma, da je njegova veljavnost že potekla. Z nekaj dobre volje se je tudi to dalo premostiti, kar priča, da je avstrijsko-jugoslovanska meja res odprta meja. Prijetno sonce nam je zasijalo v obraz, ko smo pokukali iz krtove ceste onstran Ljubelja. Pod Zelenico, znanim smučarskim terenom, ob cesti v pečeh pa nas je presenetila redka lovska sreča, čreda kozorogov. Menda razsaja med njimi bolezen — slepota. Pravijo, da bodo morali zaradi tega vse postreliti. Mi tega nismo opazili, saj so nas hitro zapazili in jo pobrali urnih nog. Skoraj bi bil pozabil omeniti spomenik žrtvam nacizma, takoj pod Ljubeljem. Ta spomenik so zgradili šele pred nekaj leti.

Za nami je ležalo v globeli industrijsko mesto Tržič, kjer je kaplanoval štiri leta g. Vinko Zaletel. Pravil nam je o svojih kulturnih prireditvah, operetah in o planinskem društvu, kjer je bil z vsem srcem zraven. Mimo ozelenelih travnikov, številnih kozolcev, nas je pot privedla naravnost v Mengeš. Vmes smo sicer kratko postali v Kranju, mestu, po katerem je bila prej poimenovana vsa pokrajina — Kranjska.

V pomladanskem razpoloženju, v prijazno sonce povit, nas je sprejel Mengeš. Ogledali smo si cerkev, ki slovi zaradi izredne umetniško izdelane Plečnikove krstilnice. Cerkev so tekom časa večkrat prezidali, da je danes troladijska.

Navdušeno so nas sprejeli Mengšani z godbo in narodnimi nošami. S prijateljskim nagovorom nas je pozdravil predsednik občinskega sveta France Bregar in nam izrekel dobrodošlico na Gorenjskem. Seveda smo bili po težki vožnji utrujeni. Pa tudi lačni smo bili, zato nam je prav dobro teknilo kosilo pri »Kralju«, saj je bilo zares kraljevsko. Po obedu — sonca ni bilo več — so se igralci pripravili za nastop. Izvedeli smo, da so bile vstopnice za predstavo že pred petkom razprodane, in tako je vse pričakovalo izrednega obiska.

Prišla je ura nastopa. Igralci so bili malce nervozni, saj so prvič gostovali pred razvajenim gorenjskim občinstvom. Dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička, pravili so, da toliko ljudi še niso videli v tej dvorani. Pred začetkom predstave je predsednik občinskega sveta France Bregar pozdravil med občinstvom vrsto častnih gostov, med njimi predsednika domžalske občine Jožeta Pogačnika, republiškega poslanca prof. Ceneta Matičiča in republiškega poslanca za kulturo in prosveto prof. dr. Mira Stiplovška. Hkrati se je zahvalil za gostovanje igralcev iz Mengša s Kreftovimi »Celjskimi grofi« na Koroškem.

Kakor Pregar je tudi predsednik krščanske kulturne zveze dr. Erik Prunč izrazil željo po prijateljskem in kulturnem sodelovanju ter se oprostil, če našim igralcem beseda ne bo tako tekla, kakor bi si želeli, kajti ljudsko igro Martina Krpana so podali skrajšano in bolj prilagojeno pismenemu jeziku.

Nedvomno pa je igra dosegla popoln uspeh. Aplavz v ritmu je spet in spet prekinjeval posamezne prizore, posebno če je prišel na oder Brdavsov norček Frfra (Janez Tratar) ali pa sam Krpan v vsej svoji velikosti. Ko je padel zastor, ploskanje ni hotelo ponehati, a igralci so se nalahno oddahnili.

Ob mesečnem svitu, kajti bilo je že pozno, smo se odpeljali v Domžale pri Ljubljani. Tam so nas sprejeli s kratkim pozdravom in nageljni predsednik ter višje osebnosti občine.

Ob cvičku pa je zadonela domača slovenska narodna pesem. Nato je sledila pojedina, ki je skorajda ni bilo konca. Vmes pa je sladko odzvanjala poskočna pesem; igrali so »Veseli reveži«.

Proti jutru, menda se je že svitalo, smo se s težkimi glavami podali v Groblje, kjer smo prespali. Pozneje kakor po navadi, nas je zbudilo prijetno jutranje sonce; bila je cvetna nedelja. Videli smo, kako so gospodinje v Mengšu pravkar prihajale z butarami iz cerkve. Srečavali smo jih tudi na poti v romarsko cerkev Brezje, kjer smo prisostvovali maši. Nato smo odrinili proti Bledu. Mudilo se nam je, in kakor bi trenil, so švigale mimo nas Križe, Cerklje, rojstna vas Joža Vombergarja, in pred nami se je v sijaju zablestel Bled. »Počiva jezero v tihoti . . .!« sem si mislil, ko sem zrl s prekrasnega gradu, vrhu pečine na otoček sredi jezera. Grad so zgradili kot trdnjavo brižinski škofje v letih 1004 do 1018, nakar se je pod njih vodstvom začelo lepo razvijati. Obiskali smo cerkev pod gradom, ki je sicer krasno poslikana, a nima nobene zgodovinske vrednosti.

Prišedši nazaj v Domžale smo si žejo in lakoto utešili v restavraciji »Napredek«. Po kosilu so se igralci počasi pripravili za večerno predstavo. Dvorana tokrat ni bila prav nič kaj praznična. Ogromna športna hala s 700 sedeži, tudi ni bilo pravega odra in ne zastora. Oder je bil umetno postavljen in kartoni, moderno, simetrično postavljeni, so služili za kulise, kar pa se je prav dobro podalo.

Zanimivo je medtem bilo srečanje s prof. Matijo Tomcem in prof. Kramolcem, ki nam je pripovedoval o nepopisnem uspehu našega zbora Gallusa pod vodstvom prof. dr. Cigana. Neusmiljeno je hitel urni kazalec; bilo je že čez sedem. Zasedena dvorana je navdušeno pričakovala nastopa Krpana. Prej pa je v kratkem govoru nakazal predsednik KKZ dr. Erik Prunč vse težave v kulturnem delu in tudi to, s kakšnim Brdavsom se imamo boriti na Koroškem. Dejal je, da med nami še živi tisti pravi Levstikov uporni duh, in da smo še kljubovalni nasproti nemškim nacionalističnim krogom, ki hočejo, kakor so to dokazali v Velikovcu, uničiti naše kulturno delo.

Kakor v Mengšu so tudi v Domžalah igralci podali igro v skrajšani priredbi, na kar so sledili nepopisni aplavzi. Neka starejša gospa je kar tako mimogrede pripomnila: »Saj bi še lahko prišli večkrat med nas!«

Posebno se je oddahnil Krpan, ko je ob cvičku zadonela poslovilna pesem, pesem večera med brati.

Ob mesečnem svitu smo rajžali preko njiv in kozolcev, ki so metali svoje dolge sence mimo Ljubljane in Kranja domov.

Na obrazih igralcev pa se je zrcalilo nepopisno veselje in skromna nagrada Vinku Zaletelu, ki je igro zrežiral, temu idealistu, ki se z vso dušo in srcem razdaja slovenskemu koroškemu človeku za njegov kulturni razcvet.

Naše prireditve

ŠT. JAKOB V ROŽU

Farna mladina iz Pliberka gostuje na belo nedeljo, 14. aprila, ob pol treh popoldne, v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu z lutkovno igro A. Paplerja

»HUDOBNI GRAŠČAK«

Vsi prisrčno vabljeni.

Huda železniška nesreča v Podkloštru

V torek, 1. aprila, ob 2.53 zjutraj se je pripetila na postaji v Podkloštru v Ziljski dolini huda železniška nesreča. Premikalni tovorni vlak v Vratih-Megvarje je verjetno zaradi zaviralne napake pričel brzeti s hitrostjo 80 kilometrov na uro, zapeljal na stranski tir, na katerem je stal drug tovorni vlak z 41 vagoni. V njih je bila klavna živina iz Poljske in Češkoslovaške, namenjena v Italijo.

Pri trčenju so se popolnoma razbili lokomotiva premikajočega vlaka in trije vagoni tovornega vlaka. Dieslova lokomotiva je začela tudi goreti. Od živali v teh treh vagonih je bilo 15 takoj mrtvih, enajst so jih morali na kraju nesreče takoj zaklati. Strojevodja Ernst Schüttelhofer se je še v zadnjem trenutku pred trčenjem rešil, da je skočil iz drvečega vlaka. Pri padcu se je hudo poškodoval na obrazu in rokah. Železniški promet v Italijo je bil ustavljen za tri ure.

V tovornem vlaku je bilo 433 glav goveda, 83 ovc in deset konj. Železničarjem se je šele pred kratkim posrečilo popolnoma očistiti kraj nesreče od razbitin. Škodo cenijo na okroglo pet milijonov šilingov.

Petnajst repov goveje živine je bilo pri trčenju takoj usmrčenih. Enajst živali so morali na kraju samem zaklati. Po nesreči so pričeli delavci v Podkloštru takoj s pospravljanjem razbitih vagonov in tračnic, in sicer še ponoči. Iz Beljaka je prispel na kraj nezgode pomožni vlak, ki je pripeljal s seboj velikanski žerjav.

NOVOST!

Univerzalno žago za gozdarstvo

tudi do 36 mesečnih obrokov dobite

samo v

KAUFHOF - VELETRGOVINA

VALENTIN in ANGELA *Blažej*

PLIBERK — LIBUČE

tel. 04235-394 (noč. štev. 302)

MIRKO KUMER:

O prašičih

To zimo smo morali delo v gozdovih in na polju zaradi visokega snega opustiti. Čas pa smo izrabili za osvežitev in poglobitev strokovnega znanja. Udeleževali smo se predavanj o krmljenju in reji prašičev. Nekaj tega, kar smo tam slišali, podajamo v časopisu onim, ki k tem predavanjem niso mogli priti.

V Avstriji letno manjka okrog 200.000 svinj. Od vsake dojnice imamo 11 pitancev letno na trgu, to pa povečini pozimi, dočim poleti stalno vlada pomanjkanje prašičev in jih je treba uvažati. To je treba predrugačiti, tako da bomo imeli skozi celo leto pitance.

Povprečno zaslužimo od pitancev, če vse računamo, kar požre, 120 šilingov; to je avstrijsko povprečje. Če bi pa pitali po novem — bi lahko zaslužili do 500 šilingov. Da je to mogoče, so dokazali krmni poskusi v Libučah in Vogrčah. Tam so vse stehtali, kar so prašičem pokrmili, zaračunali po tržnih cenah, in ugotovili stroške pitanja. Ko so prodali pet mesecev in pet dni stare prašiče in odtegnili od izkupička stroške krme in ceno pujska, jim je ostalo za delo in pitovne naprave še čez 500 šilingov od prašiča. Res, da je takrat bila cena najvišja in bi se danes za 1 šiling pri kilogramu manj dobilo, vendar je uspeh pitanja po novem očividen.

Pitati je najprimernejše v velikem. Vsak svinjerejec naj bi imel vsaj pet dojnic. Pripuščal bi jih tako da bi vsak mesec ena prasila. Tako bi imeli vedno prašiče za prodajo in bi dobili povprečno najboljšo letno ceno.

Potrošnik želi zlasti rdeče meso; to je zelo vodeno. Pri mladih prašičih je do 75 odstotkov vode v mesu; v špehu samo 15 odstotkov. Zato gre za špeh veliko več krme, kot pa za rdeče meso.

Treba je razmnoževati take dojnice, ki imajo malo špeha in polne krače. To so zlasti svinje s švedsko krvjo. V Nonči vesi so zaklali svinjo, ki je imela samo 7 kilogramov zabele. Nekdo drugi je pravil, da je moral dokupiti špeh, da je sploh mogel narediti klobase. Sedaj daje Rajfajznova zveza kmetom brezplačno plemenjake s takimi lastnostmi v rejo. Ti plemenjaki so zelo rodovitni, povprečno število rojenih pujskov je enajst (11). Tudi nezaželeno maščobo pri pitancih so znižali. Večina njih potomcev ima pri zakolu samo 3 centimetre špeha.

Dobre svinje dajo že, ko požrejo 3 kilograme žitne krme, en kilogram prirastka. To ugotavljajo na deželnem kmetijskozbornličnem poskusnem pitališču. V deželno rejo so pripuščene le take svinje, katerih potomci so se pri poskusih najbolj obnesli.

Priporočljivo je, da se pujske takoj odstavi, ko so se navadili jesti. Do teže 30 do 40 kilogramov jih krmimo s samim ferkelštarterjem. Tako v mladosti hitro zrastejo, in še pred pol letom starosti dosežejo težo 100 kilogramov.

Svinjke za pleme pri teži 40 kilogramov odberemo od pitancev in začnemo zavirati s krmo. Dajemo jim mešanico za plemenske svinje (Zuchtsonenfutter), ki sestoji iz ovsa in otrobov in vsebuje 22 odstotkov beljakovinastih koncentratov. Damo vsaki svinji 1 kilogram na dan.

Z osmimi meseci svinjko pripustimo k merjascu in jo še tri mesece enako krmimo. Zadnje tedne pred prasenjem pa povečamo močna krmila. Zadnji teden krmimo vodeno, da dojnica ne dobi vročine po porodu. Šele sedmi dan po skotitvi damo spet polni obrok.

Zdrob naj bo droben in navlažen, da se ne kadi. Dodamo še pese in pa senenega droba. Na vsako prase damo 40 dekagramov zdroba, v katerem naj bo 20 odstotkov beljakovin.

Svinja daje, preračunano na kravje, do 1600 litrov mleka. Zato naj kar največ mogoče požre dobre krme. Ko so pujski dosegli težo 12 kilogramov in že jedo, naj se odstavijo, svinjo pa se začne slabše krmiti, dokler v 14 dneh po ponovni pripustitvi ne pridemo na en kilogram zdroba na dan.

Mladi pujski pogosto že prve dni trpijo na pomanjkanju železa v krvi. Da temu odpomoremo, jim damo v koritce prsti ali pa jih mora cepiti živinozdravnik z železom. Lahko pa tudi sami namažemo vime svinje z raztopino 1 dkg železne galice (Eisenvitriol) v litru vode.

Že v drugem tednu starosti jim damo v koč vode in potrosimo v korito ferkelštarterja. Začetka jejo zelo malo, šele peti teden starosti se lotijo hrane. Ko jih odstavimo ali kje kupimo, jim prvi dan sploh ne dajmo krme, ampak samo vode. Potem zelo po malem začnemo dajati po 5 dkg dnevno, dokler po 10 dneh ne pridemo na pol kilograma. Boljše postiti kot preveč krmiti. Presiti prebavljajo slabše in počasneje priraščajo. Po petih minutah naj bo korito prazno po krmljenju.

Splošno delajo napake, da se krmi preveč, vode pa premalo daje. Na kilogram suhega naj bi dali 6 do 7 litrov vode. Priporočljiv je avtomatični napajalnik (Nippeltränker), ki ga svinje vlečejo kot cucelj. Stane 180.— šilingov.

Vsak pitanec naj bi najprej jedel ferkelštarter. Ko ga porabi 20 kilogramov, preidemo na zdrobovo mešanico z beljakovinastim koncentratom, ki ga meša Rajfajznova zveza. Tam je 16 različnih stvari, med njimi tudi zdravila, ki preprečujejo obolenja.

Sreča pri svinjah ne pride sama. Le, če se potrudimo, jo bomo imeli!

STRAHOVITA RUDNIŠKA NESREČA V MEHIKI. — Na sliki vidimo reševanje zasutega mehiškega rudarja. Od 162 zasutih rudarjev je izgubilo življenje 145 oseb. Strahovita rudniška nesreča se je pripetila na severu Mehike. V dveh rovih premogovnika je bilo 31. marca na delu 162 rudarjev, Nenadoma je nastala strahovita plinska eksplozija, ki je zasula vse rudarje v rovu.

Največja rudniška nesreča pa se je pripetila v Severni Ameriki, 19. marca leta 1928. Tedaj je bilo mrtvih v Moweaqui v ameriški zvezni državi Illinois 195 ljudi.

PRI NAS NA KOROŠKEM

GALICIJA
† Jurij Pušnik

V zadnji številki Našega tednika smo poročali, da je umrl naš dolgoletni mežnar Jurij Pušnik.

Vsa Zgornja Podjuna je poznala Jurija kot molivca pri raznih procesijah in pogrebih.

Ker je bil izredno nadarjen, so ga poslali na celovško gimnazijo v študij. Zaradi srčne bolezni pa je moral študij pustiti in se vrniti na svoj dom, kjer je pridno pomagal pri delu doma in tudi v domači cerkvi. Zlasti je še kot mlad fant skrbel za naš tisk, raznašal »Nedeljo« in širil »Koroškega Slovenca«.

Domače posestvo je prepustil svoji sestri, da si je ustanovila družino, sam pa si je pridržal skromen kotiček, prevzel mežnarijo gališke cerkve in iz oddaljenih Krejanc je ta posel nadvse vestno opravljal. Tako so mu nadeli upravičeno naslov »gališki kaplan«.

Med prvo in drugo svetovno vojno je gališko občino vodil kot župan ugledni Kavhov oče, Janez Urank. V tem času so obnovili tudi slovensko prosvetno društvo v Galiciji, katero je vodil Jurij Pušnik do razpusta po nacizmu. V Galiciji so imeli tudi tamburaško društvo in pevski zbor, katerega je vodil Andrej Ogris pd. Pevcar v Drabunažah, prireditve pa so imeli v skromni dvorani pri Suhcu v Encelni vesi. V tem času je bil tudi veličastni pevski in tamburaški koncert pri Ogrinu, kjer se je zbralo ogromno ljudstva iz vse Podjune. Župan Urank je ljudstvo pozdravil, breme priprav pa je nosil Jurij Pušnik. Leta 1938 se je vršil zadnji občni zbor društva že ob navzočnosti »NS Ortsgruppenleiterja«, prireditve pa niso bile več mogoče.

Prišel je 14. april 1942 in kruto izseljevanje je zajelo tudi Jurija. Z drugimi vred so ga odpeljali v taborišče Frauenaurach v Nemčiji. Iz taborišča je hodil na prisilno delo, vendar Jurij vere v zmago pravice ni izgubil in se je julija 1945 vrnil zopet v domovino. Doma v Galiciji pa je našel le razvaline svojega nekdanjega dela.

Zopet je prevzel mežnarijo in skušal vsaj malo vrniti domačo besedo pri farni božji službi. Zlasti je z ljudskim petjem poživil farno življenje.

Na veliko sredo so Jurija zadnjič prinesli v farno cerkev, za katero se je trudil vse življenje. Na domačem pokopališču so ga položili k večnemu počitku in g. župnik se mu je zahvalil za zvesto delo pri cerkvi.

V imenu Zveze izseljencev je na grobu spregovoril g. Janko Ogris star., v imenu prosvetnih delavcev za narodne družine pa tajnik Kulturne zveze Nužej Tolmajer.

Odpočij se, dragi Jurij, v domači zemlji, Bog naj ti bo bogat plačnik.

To-ja.

SELE
(Bela velika noč. — Prireditev)

Izredno mrko vreme je vladalo pri nas ves veliki teden: dobili smo še novega snega, ki je pobelil še redke kopnice in visoka megla nas je tlačila dan za dnem. Take zime na krstnico ne pomnijo niti najstarejši župljani. To nas pa ni zadrževalo, kljub temu smo prihajali v cerkev k obredom, k božjemu grobu in tudi udeležba pri velikonočni vigiliji in procesiji vstajenja ni bila manjša kot druga leta. Na velikonočni ponedeljek pa se je sonce že pokazalo in nam obljublja po petmesečni zimi skorajšnjo vigred.

Od leta 1920 dalje je bila razen v hitlerjanski dobi vsako leto na velikonočni ponedeljek kulturna prireditev prosvetnega društva z igro. Tako tudi letos.

Petdejanska igra »Z lastovkami« nam je na odru predočila zgodbo zveste ljubezni. Pridna dekle Anica ljubi poštenega fanta Janka, odločno je zavrnila ponudbo bahavega pijanca Gašperja in strastnega fanta Rada. Ta sklene maščevati se. Janko se odpravi v Ameriko, da si prisluži denarja in se potem vrne ter poroči z Anico. Rado se mu pridruži kot »prijatelj«. V Ameriki se Janko v svoji poštenosti in marljivosti povzpne do ugleda in premoženja; Rado pa vedno prestreže in uniči njegova in Aničina pisma, njemu pa se v ponarejenem pismu iz domovine zlaže, da je Anica poročila Gašperja. Na željo njegovega šefa veletrgovca se Janko poroči z njegovo hčerko in živi z njo v srečnem zakonu, a žena mu rano umrje, ostane pa mu ljubka hčerkica Marica. Rado ogoljufa prijatelja s ponarejenim podpisom na menici in ga hoče okrasti z vlomom v blagajno. Pri tem ga zasači stražar Nace in ustreli. Umirajoč prizna svoje zločine in laži. Bogat se vrne Janko s hčerkico v domovino, kjer Anica še vedno v zvesti ljubezni čaka nanj. Z njuno poroko dobi tudi mala Marica novo in blago mater.

Igra vsebuje ganljive prizore, a tudi take, ki vzbujajo viharje smeha. Te so povzročali posebno Nace, sluga zamorec John in kuharica Kristina.

Zelo lepa sta bila prizora, ko nastopajo fantje in dekleta v narodnih nošah z rajanjem in petjem v prvem dejanju ob slovesu Janka pred odhodom v Ameriko in ob koncu zadnjega dejanja, ko ga zopet pozdravijo na domačih tleh.

Udeležba občinstva je bila prav dobra. Igralcem in režiserju vse priznanje in zahvalo in pa prošnjo: le še večkrat kaj takega!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

bo ob 70-letnici koroškega skladatelja in harmonizatorja PAVLA KERNJAKA priredila v nedeljo, dne 20. aprila 1969, ob 14.30 (pol treh) popoldne, v veliki dvorani Glasbenega doma v Celovcu

KONCERT KERNJAKOVIH PESMI

Sodelovali bodo združeni mešani in moški pevski zbori z Gur in iz Podjune ter moški zbor SPD »Kočna« iz Sveč kot zastopnik Krščanske kulturne zveze.

Ljubitelji lepega petja prisrčno vabljeni!

LINZ

Vsi v mestu Linzu in okolici, pa tudi po drugih krajih Gornje Avstrije bivajoči Slovenci, Hrvatje, ter pripadniki drugih jugoslovanskih narodov, so vabljeni na koncert

AVSENIKOVEGA KVINTETA,

ki bo v torek, 22. aprila 1969, ob 20. uri (ob osmih zvečer) v kino dvorani »Kolosseum« v Linzu, Landstraße—Schillerplatz.

Predprodaja vstopnic od 13. do 20. ure pri blagajni kina. Vstopnice dobite tudi v Kartenbüro Pirngruber, Landstraße, od ponedeljka do vključno petka vsak dan od 8. do 18. ure, v soboto pa od 8. do 12. ure.

Kmečki upor zaradi koz

Na nekaterih kraških področjih, zlasti v Hercegovini, se kmetje, najbolj revno prebivalstvo, ki je skoraj brez obdelovalne zemlje, že vsa leta upirajo, da bi opustili rejo koz. Reja je prepovedana z republiškim zakonom. Gozdarji so si zelo dolgo prizadevali, da bi z zakonom zavarovali pogozdovanje nerodovitnih kraških goljav, kjer se ni moglo dobro razrasti niti grmičevje, ker so koze sproti uničevale brstje. Po mnenju gozdarjev in botanikov je koza največji škodljivec na kraških področjih, pa tudi povsod drugje je najhujši gozdni škodljivec. Zato je bilo nujno prepovedati pašo koz na kraških področjih, kjer je zlasti težavno pogozdovanje, saj sicer pogozditev ni mogoča, ker koze sproti uničujejo mladje.

Toda revni ljudje, ki nimajo skoraj nobenih drugih dohodkov, kakor da se preživljajo z najpreprostejšo živinorejo, se ponekod niso mogli preusmeriti, npr. na ovčerejo. Vsi ukrepi niso bili dovolj učinkoviti. Revni rejci so našli tudi svoje zagovornike med poslanci, ki se zavzemajo, da je treba zakonske predpise prilagoditi življenju. Nedavno so logarji v spremstvu miličnikov v hercegovinski gorski vasi Drežnici skušali prisiliti rejce, naj pokoljejo koze. Zagrozili so jim, da jim bodo sicer živali zaplenili. Ko so kmetje zaklali že okrog dvajset koz, so se drugi rejci odločno uprli nadaljnjemu iztrebljanju živali. Približno sto ljudi se je prišlo pritoževat v Mostar. Odločno so zahtevali, naj jim prizanesejo s prisilnimi ukrepi. Kako naj poslej živijo? so vprašali. Kozje meso jih ne bo rešilo — ni niti kdo ve kako užitno — kaj potem, ko ga bodo pojedli? Prebivalci so zahtevali, naj si njihov kraj in življenje ogledajo poslanci, potem pa naj predlagajo primernejšo zakonodajo.

Darujte za tiskovni sklad!

NA RAVNI AMERIŠKIH PRIDELOVALCEV KORUZE

Pri pridelovanju hibridne koruze so lani tekmovalci na Hrvatskem dosegli tako velik hektarski pridelek, da so že na ravni najboljših pridelovalcev v Združenih državah Amerike. Nedavno so podelili nagrade 24 zmagovalcem v lanskem tekmovanju za največji pridelek koruze. Med njimi so trije kmetje dosegli hektarski pridelek nad 119 stotov zrnja. Večjega hektarskega pridelka ne dosegajo nikjer na svetu.

NESREČA BIKILE ABEBEJA

Znani etiopski maratonec in dvakratni olimpijski zmagovalec Bikila Abebe se je težje poškodoval v neki avtomobilski nesreči. Pri nesreči si je poškodoval hrbtenico: zaradi stisnjenega hrbteničnega mozga so mu ohromele noge, delno pa tudi roke. Prepeljali so ga z letalom v angleško bolnišnico »Stoke Mandeville Hospital«, kjer so zdravniki specializirani za zdravljenje prav takih poškodb.

Bikila je zmagal v maratonskem teku na olimpijskih igrah v Rimu in Tokiu.

Koroška mladina na govorniškem odru

V sporazumu s prosvetnim, kmetijskim, in obrambnim ministrom ter mladinskim referatom koroške deželne vlade, avstrijsko sindikalno zvezo in deželno gospodarsko zbornico, je priredil mladinski oddelek Avstrijske lige v Združenih narodih tudi letos govorniško tekmovanje za avstrijsko mladino.

Dne 28. marca so izbrali iz skupin »dijakov« in »delovne mladine« v slavnostni dvorani Mladinske hiše v Celovcu svoje udeležence deželnega tekmovanja. V imenu Avstrijske lige v Združenih narodih je dvorni svetnik dr. Arnold pozdravil 28 udeležencev govorniškega tekmovanja in številne mlade poslušalce.

Tekmovalci so imeli na izbiro sedem tem, od katerih so bile nekatere prav težke, tako na primer: **»Kje se konča osebna svoboda?«**, za mladega človeka gotovo težko vprašanje. Če pravimo, da ima današnja mladina že zgodaj večjo stopnjo duhovne zrelosti, še ni rečeno, da bi bila zmožna svet pravilno presojati. Večkrat je bilo čuti tudi odgovor na temo **»O demokraciji v šoli in družini«**, torej o pristnem generacijskem problemu. K vprašanju, **»Ali je naša izobrazba sodobna«**, so nekateri odgovorili z »ne«, vendar so mnogi od teh pripomnili, **da dajejo avstrijske šole najboljšo izobrazbo v Evropi.**

Močno aktualna je bila tema: **»Nemirna mladina — krepitev ali ogrožanje demokracije?«**, v kateri so obravnavali tudi problematiko študentskih demonstracij. Da pa se mladina rada peča tudi s političnimi vprašanji, je dokazala večkratna tema **»Evropa — resničnost ali iluzija?«**

Žirija je pri ocenjevanju upoštevala: vsebinski, stilni in retorični značaj govora, pa tudi deset minut govornik ni smel prekoračiti.

Dijaki, ki so na tekmovanju dobili najboljše ocene: Edith Tarman, Gerhard Leitner in Kunibert Raffer.

V skupini »dijaki« je zmagala **Edith Tarman**, dijakinja zvezne gimnazije v Beljaku, drugi je bil **Gerhard Leitner**, Zvezni učni zavod v Borovljah, tretje mesto je zasedel **Kunibert Raffer**, I. zvezna gimnazija v Celovcu.

V skupini »delovna mladina« je bil prvi **Štefan Baumgartner** iz St. Georgen /Längsee, druga je bila **Helga Krumpl** iz Celovca, tretja pa Helga Povoden iz Sinče vesi.

Mladi slovenski komponist elektronske glasbe

Mladi komponist elektronske, eskperimentalne in liturgične glasbe Janko Jezovšek iz Maribora je vzbudil pozornost ljubiteljev nove zvrsti v cerkveni in v elektronski glasbi v Nemčiji, Franciji in Angliji.

Mladenič študira v Studiu za elektronsko glasbo v Kölnu. Napisal je že več uspešnih kompozicij in posnel več plošč. Eno izmed njegovih najboljših del je nedvomno glasbena oprema za Sodobni balet, na katerem je plesala tudi slovita Dora Hoyer. Glasba je posneta na ploščo. Janko Jezovšek je bil rojen leta 1945 v Mariboru. Njegov oče, ki je bil kipar, je takrat, ko je bil še čisto majhen, izdeloval veliko lutk za odre. In morda je prav tu vzrok, da ga čut do vizualnosti glasbenega teatra ni zapustil še do danes in piše baletno glasbo za velike svetovne odre — dasiravno piše tudi »čisto absolutno« glasbo.

Svojo glasbo še išče. Zdaj ga še ne zanima neki stil. To ni eksperiment. Je samo iskanje neznane dežele nepoznanih razsežnosti tonov. To skuša obvladati z raznimi aparati in elektronskimi možgani, katerih uporaba je danes še zelo draga. Čez nekaj desetletij bodo današnji elektronski studiji izgledali, kot recimo alkimistična kuhinja.

V Nemčiji se vzdržuje sam. Igra orgle ter ima svoj ansambel, s katerim igra na pogrebih, v cerkvah, klasičnem baletu in podobno.

Pot ga je peljala v Köln preko nižje glasbene, nato srednje glasbene šole s priporočili mariborskega konservatorija najprej v Zagreb za nadaljnji študij kompozicije in dirigiranja. Iz Zagreba se je napotil najprej v München, pozneje v Frankfurt, sedaj je v Kölnu.

Šport doma in po svetu

NOGOMET

Prvič letos je izvedla nogometna nacionalna liga prvenstvene tekme tudi za velikonočne praznike. Branilec naslova za prvo mesto, mojster Rapid, je bil tokrat prost in je moral svoje drugo mesto menjati z dunajskim Sportklubom, ki je proti Admiri-Enengie zmagal kar z 2 : 0. Avstrija Dunaj, ki je odpravila zadnje moštvo na lestvici in kandidata za izpad iz lige Wattensa s 4 : 1 si je s tem utrdila položaj na lestvici in vodi kot prva.

Po dvajsetih tekmah za prvenstvo nacionalne lige je moštvo LASK zasedlo četrto mesto in s tem postalo najboljši nogometni klub zveznih dežel, čeprav so igrali v Innsbrucku proti Wacker Innsbrucku neodločeno 1 : 1. Pomagala jim je pri tem nogometna sreča, ker je celovška Avstrija izgubila v Gradcu proti GAK 2 : 0.

Razočaranje so doživeli prijatelji nogometa v Železnem, Bregenzu in Salzburgu. SC Eisenstadt je igral na Dunaju proti Wacker Dunaj in je izgubil z 0 : 2 in s tem doživel svoj prvi spomladanski poraz. Za dunajski Wacker pa je ta tekma pomenila vse, ker bo tako najbrž le ostal v prvi ligi, kajti moštvo se je s svojimi 18 točkami pomaknilo v sredino lestvice. Razočaranje je bilo veliko tudi v Bregenzu, ko je SW Bregenz dosegel proti zadnjemu na lestvici Donawitzu samo 0 : 0. Poraz je doživela doma tudi salzburška Avstrija proti graškemu Sturmu 1 : 2; tisoči gledalcev so se vračali domov polni razočaranja. To je bil že četrti poraz salzburških vijoličastih v spomladanskem tekmovanju.

GAK — Avstrija Celovec 2 : 0

Nagli vodilni gol Gradčanov po Steringu (GAK) v peti minuti prvega polčasa, je bil povod za trdo igro, ki je konec koncev pripeljala do izključitve dveh igralcev Steringa (GAK) in Schauflerja (Avstrija Celovec). Šele ko je sodnik Swoboda v 47. minuti dosodil proti Celovčanom enajstmetrovko — celovški igralec Bahr je namreč v enajstmetrskem prostoru dobesedno pokosil Philippa (GAK), se je igra nekoliko umirila.

Igralci GAK so se zavedali, da je za njih ta tekma izredno važna, zato so zaigrali z vsem srcem. To jim je prineslo tudi zasluženo zmago. Pri Celovčanih se je odlikovala le trdo igrajoča obramba.

SMUČANJE

Francozom alpski pokal

V francoskem Val d'Isteru se je končalo tekmovanje za II. alpski pokal, ki so ga tokrat v moški in ženski konkurenci prepričljivo osvojili Francozi. Za največje presenečenje je poskrbel mladi Italijan Gustav Thoeni, ki je v veleslalomu opravil z vso svetovno elito.

Moški — ekipno: 1. Francija, 2. Avstrija, 3. Italija. — Kombinacija: 1. Penz, 2. J. N. Augert (oba Francija), 3. Thoeni (Italija.

Ženske — ekipno: 1. Francija, 2. Avstrija, 3. Zah. Nemčija. — Kombinacija: 1. Rauter (Avstrija), 2. Lafforge, Jacot (obe Francija).

V odsotnosti nekaterih najboljših avstrijskih smučarjev so Karlu Schranzu podelili znak zlatega smučarja za zmage v svetovnem prvenstvu.

S tekme med WSG Radenthein in WAC Igra se je končala z rezultatom 6 : 1. Rebernig (Radenthein — drugi na levi) je z izrednim strelom pravkar dosegel drugi gol za domačine.

L. Ganghofer 43

Samostanski lovec

»Bodi brez skrbi. Pri meni je že dolgo spet vse v redu in lahko delam kakor nekdaj. Toda zdaj, veš, taka sem samo, ker pač...« Zardela je. »Ali nič ne vidiš?«

Objel jo je z enim pogledom. »Zefa! Zefa! O ti moj ljubi Bog!« je zajecljal in jo z drhtečo roko prižel k sebi. Tako sta sedela dolgo molče in strmela brezciljno v svetlo jutro.

»O, zdaj je dvakrat hudo,« je zamrmral. »Bo pač otrok bolečin, ubogi črviček!«

»In fant? Kaj počne fant?«

Nasmehnila se je. »Kar spoznal ga ne boš več. Kakšen je! Živ in zdrav! Dobro mu je. Najboljše kosce prihranjujejo sestre zanj. In tudi drugače, Volfrat, kako skrbijo za naju, ne morem ti povedati!« Solze so jo posilile, pa si jih je obrisala z rokavom. »Čakaj, grem po fanta, da boš sam videl.«

On je pa odkimal in jo pridržal. »Pusti ga, Zefa, dokler se ne vrnem.«

»Kam si pa namenjen?« Tedaj je opazila njegov zmedeni obraz in vzkliknila: »Kaj ti je?«

»K valptu moram, naznaniti se moram.«

»Volfrat!« je kriknila in se prestrašeno ozrla na vse strani. Besedo ji je vzelo; le s težavo je še vprašala: »Ali pač mora biti?«

Volfrat je prikimal. »Nič ne pomaga, Zefa. Zbogom za ta čas!«

Oklenila se je njegove roke; niti besede ni mogla več spregovoriti.

Oprostil se je in naglo odšel. Ko se je čez čas ozrl, je stala Zefa še med vrati. Počasi je krenil dalje. Na ovinku ceste je spet postal; Zefa je stala še vedno na istem mestu.

Šel je dalje. Nekaj ljudi ga je nagovorilo, toda samo prikimal je za odzdrav in stopal mimo. Kmalu je dospel do samostana. Valptova čakalnica je bila polna ljudi. Baš ko je vstopil Volfrat, je rinil gospod Šluteman iz pisarnice starega kmetiča, ki se je jecljaje zahvaljeval in venomer priklanjal.

»Že dobro, mož, že dobro!« je govoril valpet. »In če boš spet kaj potreboval, se kar oglasi.« Tedaj je uzrl in spoznal solarja. »Predobri Bog! Mar prav vidim? Volfrat, ti? Pojdi sem noter k meni!« Zgrabil ga je za roko in ga potegnil za seboj v pisarnico.

Volfrat je zazijal in buljil v gospoda Šlutemana kakor v živ čudež. Preden se je dobro ovedel, je že sedel v naslanjaču in na mizi pred njim je sedel gospod Šluteman, zvoneč z nogami. Smejoč se si je trl valpet roke in hitel spraševati, ne da bi le na eno vprašanje počakal na odgovor. Presenečen je utihnil, ko je Volfrat smrtnobled nenadoma vstal.

»Kaj je, Volfrat, kaj je?«

»Govoriti moram. A najprej se želim prav lepo zahvaliti za vse, kar sta dobrega prejela moja žena in otrok, in potem, potem bi rad povedal...«

»Kaj neki? Kaj neki?«

»Zaradi lovca, zaradi Hajma, tisti, ki ga je zabodel, sem bil vendarle jaz!«

Gospoda Šlutemana je vrglo vznak. »Ali človek,« je jecljal, »to vendar ni mogoče!«

»Je, je, jaz sem bil!«

Valpet je nekaj časa buljil v solarja, potem se je prijel za glavo in planil v proštovo sobo.

Gospod Henrik je vstal izza pisalne mize; vrata so ostala odprta in Volfrat je lahko čul vsako besedo.

»Reveredissime! Pomislite! Pride vam zdaj tale Volfrat in se naznani in pravi, da je vendarle bil on, ki je zabodel Hajma.«

»Volfrat?« je vprašal gospod Henrik ves v čudu in zmajal z glavo.

»Da, Volfrat! Jaz sem tudi majal z glavo. A mož je tu in trdi, da je storil on.«

»Toda Hajmo je pričal zanj in lovci imajo bistre oči!«

»Mogoče se mu je smilil...«

»Hajmo ne laže. Da, da, valpet, delali ste takrat možu krivico!«

»Toda pri moji veri,« je jecljal gospod Šluteman, »saj stoji zunaj in trdi, da je on krivec!«

»Ne razumem tega! Toda veste, kaj sodim? Mož vam je zameril, ker ste mu delali krivico. In zdaj bi vam to reč rad vrnil in pride in se pretvarja ter vam nekaj tvezi in vas ima za tepčka...«

»Hudiča, da bi ga pri priči...« Gospod Šluteman je vzdignil pest, da bi udaril na mizo; toda še o pravem času se je premislil.

»Priznati moram, da ravna drzno!« se je smehljal gospod Henrik. »Mož si upa preveč. Za norca vas ima, valpet! Tega ne smete trpeti!«

»In tudi ne bom. Pa četudi...« Gospod Šluteman je planil s škrlatnordečim obrazom nazaj v pisarnico. Že mesece ga ni kuhala takšna jeza.

Volfrat je stal zunaj s široko odprtimi očmi, trepetajoč po vsem telesu, menjaje barvo pri slehernem dihu.

Gospod Šluteman mu je pomolil pest pod nos in zakričal: »Kajne? Zdaj te popada jeza! Čakaj, falot, izbijem ti burke iz glave. Reci mi še enkrat, da si bi ti! Jeli! Zdaj ti je vzelo besedo! Čakaj! Čakaj samo! Valpta boš vlekel za nos! Čakaj samo!« Gospod Šluteman je skočil k steni in potegnil za zvonec; v izbo je stopil birič. »Primi falota! Marš z njim v klado! In dobro privij!«

Birič je prijel solarja, ki je omahnil skozi vrata, kakor bi bil pijan.

Gospod Šluteman je požvižgal in ko se je birič vrnil, mu je prišepnil: A pazi majčkeno na njegovo hromo roko.«

Birič je prikimal in ponovno prijel solarja za vrat. Četrt ure kasneje je že sedel Volfrat na dvorišču samostana na tleh, zvezan z rokami in nogami v kladi. Toplo sonce je sijalo nanj. Prileteli so vrabčki, ga radovedno ogledovali, potem pa zopet odleteli na streho. Skozi odprto okno samostanske celice se je začul mehak glas majhnih orgel.

Preteklo je nekaj ur. Volfrat se ni ganil, čeprav ga je v kosteh peklo in hrbet bolel, je sedel kot zasanjan, iz oči pa so mu po licu polzele debele solze.

Ko je zazvonilo poldan, je prišel pater Severin s čutaro v roki in jo položil na Volfratove ustnice: »Na, pij!«

N. I. MARAKIS:

Težave na Formozi

Vedno sem govoril, da je za vsako priložnost treba imeti posebno metodo.

Toda — naj začnem od začetka! Naš problem je tedaj bil Jank Fu, eden najbolj znanih tihotapcev mamil na Formozi. Zato so poslali mene in dva Kitajca iz posebne policije, da bi ga prijeli.

Mala Kitajka Li Fej naj bi nam pomagala. Delala je v veliki blagovnici, v katere ogromnem skladišču je bilo tajno skrivališče tihotapcev. Zamislili smo si, da ga bo ona pripeljala v skrivališče, kjer bi ga mi čakali. Vse je šlo kot po maslu do zadnjega trenutka. Li Fej ga je kot navadno pričakala z ljubeznivim nasmeškom.

»So fantje prišli?« je vprašal.

»Seveda, in nestrpno vas čakajo!«

»Gotovo gre za večjo pošiljko.«

»Ne vem. Čakajo vas na starem mestu. Takoj lahko greva.«

Peljala ga je k vratom, jih odprla in se umaknila, da bi šel pred njo. Mi trije smo z nabitimi pištolami nestrpno čakali. Kovček z mamili je ležal na kanapeju pri vratih. Vse je bilo videti tako preprosto. Toda . . .

Jank Fu nas je opazil že pri vratih. Z levo roko je zgrabil kovček, nato pa je hitro potegnil revolver in streljal. Takšne brzine dotlej še nisem videl. Odjeknili so trije streli. Krogla mi je šinila mimo ušes. Tudi sam sem streljal. Pa prepozno. Že je stekel iz sobe in zaklenil vrata. Slišal sem še en strel.

Bilanca je bila strašna: mala Kitajka in oba moja pomočnika so bili mrtvi. Jank Fu je izginil, kot da se je vdrl v zemljo.

O vsem tem sem razmišljal, ko sem pozneje letel nad Rumenim morjem. Pred dvema dnevoma me je poklical šef in mi povedal, da moram spet na Formozo zaradi tiste zadeve.

»Ali veš, George, da se je Fu spet pojavil? Bi ga to pot lahko likvidirali? Imam odličen načrt. Imenoval se boš Barry Gordon, ki je nekoč delal s Fujem. Sedaj je spet začel. Prijeli smo ga, pa tega nihče ne ve. Podoben si mu in ga boš zato zamenjal na naslednjem sestanku s Fujem.«

»Prav, grem!«

*

Ko sem bil spet v letalu, me je nenadoma iztrgal iz razmišljanja sosedov glas:

»Ne imenujejo je zaman Formoza. Veste, kaj to ime pomeni? Lepotica!«

Pogledal sem skozi okno. Letalo je začelo počasi izgubljati višino. Slika je bila krasna.

Sosed pa ni ostal samo pri tem. Začel me je spraševati, če grem prvič na Formozo? Kaj sem po narodnosti? In tako naprej, vse do pristanka. Komaj sem se ga otresel.

Pri izhodu z letališča sem obstal, da bi si prižgal cigareto. Neznana roka mi je ponudila vžigalnik.

»Lepa hvala, zelo ste ljubeznivi,« sem rekel drobnemu, elegantno oblečenemu Kitajcu.

»Danes je 28. september,« je rekel. Tako je bilo dogovorjeno, da se začne razgovor. Bil je Fujev človek!

»Vem,« sem nadaljeval, »danes slavi Formoza dan cvetja.«

Komfuki — tako je bilo namreč temu Kitajcu ime — se je približal in zašepetal:

»Pohitiva, gospod, avto že čaka!«

Odpeljala sva se k obali. Tu naju je prevzel motorni čoln in čez pol ure sva že bila na majhnem otoku, gosto poraslem s tropskim rastlinjem. Zdelo se mi je, da skozi vejevje preži stotine pogledov. Nazaj pa nisem več mogel. Peljali so me skozi grmovje do dobro skrite zgradbe. Vrata so bila odprta, toda komaj sem vstopil, me je močan udarec zvrnil na tla. Smeh in spet udarec po desnem ušesu. Skušal sem se dvigniti, pa me je naslednji udarec povsem omamil.

»Dovolj ima za zdaj, otroci!«

Pomagali so mi sesti. Tri pištole so bile naperjene vame. Jank Fu je sedel v naslonjaču, zraven njega pa se je smejal Kitajec z letališča.

»No, spet smo se srečali! In kot vidiš, Jank Fu ne pade tako lahko v past. Da si ne bi zaman mučil svojih možgančkov, ti bom povedal, da je Barry Gordon pobegnil in nas o vsem obvestil. Pa tudi brez njega bi tvoj gobec vedno spoznal. Tedaj si ušel usodi, sedaj pa menda veš, kaj te čaka!«

Vedel sem, kaj me čaka, nisem pa mogel vedeti, kakšen način si bo izbral, da me odstrani.

»Si kdaj slišal za piranhe?«

Zgrozil sem se »Od kod na Formozi piranhe?«

»Točno! Tu ni piranh, pa so zato morune še hujše. Sesajo kri in ščipljejo meso. Z njimi sem napolnil poseben bazen.«

Razmišljal sem, kaj naj napravim proti trem pištolam. Kolt so mi vzeli, ko so me preiskali. V rezervi pa sem imel skrit lugger, privezan na stegno. Moral sem poskušati, da se rešim. Sicer pa je bolje, da me ubijejo takoj, kot pa da me vržejo v bazen z morunami.

»Kdaj me boš vrgel ribam?«

»Se ti tako mudi?«

»Želel bi pokaditi poslednjo cigareto.«

Ponudil mi je eno, pa so mi roke tako drhtele, da sem jo izpustil. Sklonil sem se, da bi jo pobral. V tistem hipu sem izvlekel revolver in streljal, enkrat, dvakrat. Dva Kitajca sta padla, tretji pa je ustrelil. Krogla mi je švistnila tik mimo obraza. Spet sem ustrelil. Zarjul je in padel.

»Sedaj pa obračunajva midva, Jank Fu!«

Pa nisem utegnil nadaljevati. Nenadoma se mu je v roki pojavila pištola in krogla se mi je zarila v roko. Zastokal sem in izpustil pištolo.

»Kljub vsemu ne boš ušel morunam!«

Ni me hotel ubiti. Želel je videti, kako ribe žrejo moje meso in kako v največjih bolečinah umiram. Čutil sem, kako se mi je zlival hladen znoj po hrbtu. Vtem pa zaslišim sem od vrat klic:

»Sedaj je dovolj! Roke kvišku!«

Hotel sem se vreči na tla, ko sem zaslišal strel. Fu je sicer še skočil pokonci, a se je zrušil kot pokošen. Rdeč madež se je hitro širil po srajci.

Osuplo sem se obrnil. Pri vratih je z avtomatom, ki se je še kadil, stal moj sopotnik iz letala.

»Inšpektor Gordon! Vaš šef me je, ko je Gordon pobegnil, poslal, da vam pomagam v težavah. Spremljali smo vaš čoln. Morda sem prišel pozno, glavno pa je, da se je vse srečno končalo.«

MOJMIR GORJANSKI

Zdravica

Pomladni viharji šumijo
in zarja na vzhodu gori,
pod oknom razgrinja se jutro
iz pravkar umrle noči.

V molku brez vsake besede
strmimo v to čudo sveta,
pred nami se trgajo sence
in legajo trudno na tla.

Kaj čakamo nemo? Mar vina,
da spet potopimo bolest,
da staro življenje začnemo
brez sonca, brez ciljev in zvezd?

Raztrgajmo misli dremotne,
razgalimo temne noči,
pozabimo ure prečute
in blodnje mrtvaških oči!

Čemu bi jokali in pesmi
pretakali z vinom v obup,
čemu bi še temne bolesti
grmadili s kupa na kup?

Vso žalost raztresimo v sonce
in, veter, do dne nas prevej,
zdaj v novo življenje stopimo
in svetlo živimo naprej!

Prečuden obed v Birmi

Birma je danes samostojna država v jugovzhodni Aziji. Neka Evropejka, ki tam že dalj časa živi, piše o zanimivem prizoru, ki ga je gledala:

Popoldne po malici sem sedela na vrtu in krpala (mašila) očetove nogavice. Naenkrat se meter proč v travi odpreta dve luknjici, iz njiju pa se usujeta dva roja letečih mravelj. Povedati vam moram, da so to bile tiste bele mravlje, ki so grozno škodljive. Požro nam vse, kar ni iz železa: lesena vrata, okna, strešno tramovje, obleko, knjige, čevlje! Da, še celo v zemlji, kamor se skrivajo, požro drevesom in rastlinam korenine! Pravimo jim tudi termiti.

Enkrat na leto pa te mravlje počrne in dobe krila, potem pa v rojih privro iz zemlje in letajo nekaj dni okoli. Nato jim peruti odpadejo, mravlje še malo lazijo po zemlji in poginejo. Dostikrat pa nimajo časa, da bi same od sebe poginile. Birmani jih namreč love, malo opražijo in pohrustajo kot najboljšo slaščico.

Tedaj ko zapuščajo svoje zemeljske luknje, pa derejo mravlje iz zemlje v gostem nepretrganem curku. Pa vendar v zrak ne pridejo vse; preveč je ‚gostov', ki jih pridejo pozdravit! Komaj namreč sta se luknjici odprli in so zamigljale krilate mravlje, že je završalo po zraku okoli moje glave stotine pisanih indijskih ptičev in šavsalo po mravljah, da sem slišala, kako so cmokaje zapirali kljunčke. Sedela sem čisto mirno, da ne bi ptičev splašila; no, pa se zame še zmenili niso. Prilezle pa so k luknjicam tudi štiri krastače, se udobno usedle k odprtinam in požirale sladko malico, da so se nažrle prav do grdega. Sama ne vem, odkod sta priskakljali tudi dve siamski mačici in jeli žurno obedovati, tako da so se jim ptički zaletavali prav v dlačico, ne da bi se ju bali. Kdo bi se potem čudil, da so se nad mravlje spravile tudi moje kokoši in piščanci in še udomačene ptice pevke!

Roj je trajal kakih dvajset minut, pa kakor je minil, tako so izginili tudi gostje: ptice, krastače, mačke, kokoši in nobenega sledu ni bilo več po sladkem obedu.

V dolgih požirkih je srkal solar vino, dokler mu ni pater vzel čutare rekoč: »Počakaj majčkeno, ne spij kar vse naenkrat, sicer boš še pijan!« Postavil je čutaro na tla, dal roke v bok in sopihal. Resnično, pater Severin je v teh nekaj mesecih storil vse, kar je bilo v njegovih močeh, da bi ohranil od Boga dano mu telesno polnost. Tistih par kilogramov, ki jih je izgubil na gorskih potovanjih, je ponovno pridobil nazaj.

»Mnogo znoja sem pretočil . . . o jej!« je dejal, seveda je z Volfratom vodil čisto enostranski razgovor, saj je pater Severin govoril sam, Volfrat je le molčal. Toda, lepo je pa le bilo zmerom tam gori . . . ! No, sedaj je pač konec s hribolastvom. Veš, sedaj moram dan za dnem stati v kuhinji. S patrom, glavnim kuharjem je tudi težava. V vročini razganja človeka kot testo v ponvi . . . kaj češ storiti! Tudi se mora mučiti s sopihanjem. In celo teloh mu ne pomaga več! Je pač križ!« Vzdihujoč je pobral čutaro s tal. »Tako, pij zopet malo!«

Volfrat je pil, in ko je bila čutara prazna, je pater Severin odšel. »Na večer pridem spet!«

Toda ta je obljubil nekaj, kar ni mogel izpolniti. Ko se je sonce umaknilo s streh, in ko je med visoko zidovje samostanskega dvorišča legal mrak, je Volfrat, ki je pogledal gor, zagledal pred seboj gospoda Henrika.

»No? Se ti ne zdi, da stvar traja že predolgo?«

Volfrat zmaje z glavo. »Ah, dragi, dobri gospod! Tu sedim rad, dokler se ne onesvestim. To vendar ni nobena kazen.«

»Tako? Meniš?« Gospod Henrik se je usedel na klado,« »potem te moram spomniti na nekaj. Ali nisi plačal greha s kesanjem, krvi s krvjo. Ali nisi za življenje, ki si ga hotel vzeti lovcu, skoraj plačal s svojim lastnim? Ali te ni nekdo, ki je pametnejši od vseh sodnikov tega sveta, vtaknil pol leta v klado? Ali ne boš moral nositi celo svoje življenje trajno znamenje? In kozorog, katerega si dovolj drago odkupil . . . s smrtjo svojega otroka. Bi te mogel kaznovati strožje?«

Volfrat je povesil glavo.

»Glej, še nihče, ki je sejal slabo seme, ni žel polnih klasov. Dobro zrno rodi le zdravo seme. Ni treba namreč le lastnega skednja polniti, sejati moramo znati tudi tam, kjer drugi žanjejo!«

Da, da, gospod, to je prava, čista resnica. Kaj bi bilo sedaj z menoj, **če ne bi bilo** dobrih ljudi na svetu!«

»Ja, Volfrat, to ti rečem zmerom, potem tudi nikoli ne boš pozabil, da si moramo pomagati in biti dobri do drugih, strogi pa do samega sebe. Menim, ti si okusil, kako težko in okrutno je življenje in kako tega ali onega teži, kot da bi se vlegla nanj cela gora. Če srečaš takega nesrečneža, pomagaj mu hitro . . . ne vrzi nanj še kamna, temveč mu pomagaj nositi njegovo breme! Boš videl, da bosta dospela oba na sončni prostorček, kjer se bosta mogla odpočiti in oddahniti za nadaljnjo pot.«

»Da, gospod, da!« je dejal Volfrat in z vlažnimi očmi pogledal gospoda Henrika. »Toda, kako naj pomagam, skrivljeni prsti slabo prijemajo.«

»Koristiti in na dobro obračati moreš tudi s pohabljenimi rokami. Da je le srce na pravem mestu! In delati še boš tudi mogel za ženo in otroka. Le pripravno delo moramo najti zate.«

»Bog vam povrni, gospod, Bog vam povrni!« je jecljal Volfrat. »Vidite in tako sem si mislil, za vozača v rokih bi bil še kar dober.«

»Tako? Ali si kdaj že delal v jami?«

Solar je odkimal.

»Potem bo težko šlo. Vsakega dela se je treba učiti. Mislim, da boš moral ostati v solarni. Kuriti in variti seveda ne boš več mogel: toda na delavce paziti in kotle pregledovati in rovašiti, to ti ne bo pretežko. Boš pri tem tudi nekoliko več zaslužil. Stari paznik si želi miru, koliko ima on, veš sam. In zdaj vstani!«

Gospod Henrik je vstal in odprl klado. Volfrat je obsedel na tleh in se ni ganil; samo strmel je v prošta in lovil neke besede Gospod Henrik ga je moral prijeti za roko in mu pomagati na noge.

»Pojdi, Volfrat, pojdi! Žena te čaka doma in bo v skrbeh, ako te predolgo ne bo. Zgani se in pojdi domov!«

Volfrat je stal z upognjenim hrbtom; od sedenja v kladi je odrevenel; toda kazalo je, da tega ni čutil.

»Domov? Domov?« je jecljal s pridušenim glasom. »Kje sem pa doma? Recite v nebesih, pa vam bom verjel!«

»Pozneje kdaj!« se je nasmehnil gospod Henrik. »Za sedaj še v svoji hiši. Kje pač drugje? Zdaj pa odidi in Bog s teboj!« Odvedel je solarja k vratom in ga potisnil na cesto.

Volfrat se je opotekel nekaj korakov po poti. Ko je čul, da so se za njim zaprla vrata, je prestrašen jeknil: »Jezus Marija! Zdaj sem pa čisto pozabil . . .« Planil je nazaj in začel biti s pestmi po plohih. »Gospod! Gospod! Pustite me noter, rad bi se vam zahvalil . . .«

»Zahvali se nekomu drugemu!« se je odzval proštov glas, medtem ko so se njegovi koraki oddaljevali.

Kakor pijan je omahoval Volfrat po cesti in strmel v mrak, kakor bi bil nov svet, ki ga je obdajal. Tedaj je zagledal pokopališčni zid in za njim kamnite križe. Ihteč je planil tja in našel tudi tam zaklenjena vrata. Ob železnih križih se je zgrudil na tla in iztegnil roko med palicami, kakor bi hotel seči tja do groba svojega otroka.

V zvoniku je zapel zvon. Rahlo doneč so plavali zvoki nad širno dolino, vabeč ljudi k pokoju in počitku. Volfrat se je pokrižal ter tiho in ihteč zmolil angelsko češčenje. Potem se je spustil v dir.

Sopeč je prispel domov. V izbi je že gorela luč. Na pragu ga je čakala žena.

»Zefa! Zefa!«

Več ni mogel spregovoriti. Opotekel se je, da ga je morala podpreti. Ko je stopil v izbo, je iztegnil roko, kakor bi hotel z enim samim mahom objeti vse, kar ga je obdajalo. Zdrknila sta na klop in molče privita drug k drugemu obsedela, dokler se ni od zunaj začul razburjen glasek.

»Mamica! Mamica! Obe sta šli v hlev, čisto sami!«

Kakor čmrlj je pribrenčal v izbo Lipče in prestrašen utihnil.

(Dalje prihodnjič)

RADIOTELEVIZIJSKI PROGRAM

RADIO CELOVEC

NEDELJA, 13. aprila: 07.00—07.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo — PONEDELJEK, 14. aprila: 14.15—15.00 Informacije — Za našo vas — 18.00—18.15 Za naše male poslušalce — TOREK, 15. aprila: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave. — Koroška kronika — Slovenske narodne poje Samo Vremšak; pri klavirju J. Jež — športni mozaik — SREDA, 16. aprila: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave, 5 minut za gospodarstvo. — Iz Koroške literarne delavnice: Pesmi koroške pesnice Milke Hartmanove. — ČETRTEK, 17. aprila: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave — Za dobro voljo: M. Košutnik: Smešna zamenjava. — Pomenek s starši (D. Konc: Kako postane otrok poreden). — PETEK, 18. aprila: 14.15—15.00 Poročila, vreme, objave — Ura pesmi (Zlata Ognjanovič poje pesmi Fr. Schumanna; pri klavirju M. Lipovšek). — Cerkev in svet.

SOBOTA, 19. aprila: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 14.00—14.20 Koroške pesmi (Poje moški zbor SPD „Kočna" v Svečah. Vodi dr. Anton Feinig). —

AVSTRIJSKA TELEVIZIJA

SOBOTA, 12. aprila: 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: „Razbojnik Rumzeis" (11. nadaljevanje) — 16.40 Za družino: Kentacky Jones (13. nadaljevanje) — 17.05 Boutique. — „Sestanek za vas" — 17.35 Vožnja po Evropi (1) — 18.00 Tedenski magazin — 18.20 „Trije dobri prijatelji", lahko noč oddaja za naše najmlajše — 18.25 — Kulturne aktualnosti — 18.45 Reklama — 18.50 Buenos Dias, Caribe — 19.16 Pregled programa — 19.21 Reklama — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar Huga Portischa — 20.00 Reklama — 20.06 Šport — 20.10 Reklama — 20.15 „Dober večer v Avstriji", zabavna oddaja s Heinzem Conradsom — 21.30 Športni žurnal — 22.10 Čas v sliki — nočna izdaja — 22.10 Naš nočni program: „Na krogli ni bilo zapisano nobenega imena", film iz življenja na Divjem zahodu. —

NEDELJA, 13. aprila: 14.00 do 16.00 Državno prvenstvo v boksu v Salzburgu — 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: „Cappuccetto" — 16.55 Za mladino od 11. leta dalje: Film za te — 17.20 „Flipper", pustolovščine ukročenega delfina — 17.45 Za mladino od 14. leta dalje: Stik — 17.55 Iz moje knjižnice: Elfride Otto bere „Ljubki Prater" — 18.25 „Trije dobri prijatelji", lahko noč oddaja za naše najmanjše — 18.30 Operni vodič — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 športni pregled — 20.10 Beseda v nedeljo zvečer — 20.15 Prenos iz gledališča Volkstheater: „Blues za mistra Charlija" — 22.40 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 14. aprila: 18.00 Poskus na daljavo — 18.20 „Quicky, Pingo, Cäsar," lahko noč oddaja za naše najmlajše — 18.25 Podoba Avstrije — 18.45 Reklama — 18.50 Družina Feuerstein — 19.16 Pregled programa — 19.21 Reklama — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Reklama — 20.06 Šport — 20.10 Reklama — 20.15 Komisar „Velemestne podgane" — 21.15 Poštni predal 7000 — 21.25 Čas v sliki — 22.35 Posebno za vas: Revija. —

TOREK, 15. aprila: 18.00 Walter in Connie; tečaj angleškega jezika — 18.20 „Quicky, Pingo, Cäsar"; lahko noč oddaja za naše najmlajše — 18.25 Kulturne aktualnosti — 18.45 Reklama — 18.50 Jörg Preda — potuje okoli sveta — 19.16 Pregled programa — 19.21 Reklama — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Reklama — 20.06 Šport — 20.10 Reklama — 20.15 Pesem z Dunaja (v barvah) — 21.00 Po sledeh Roberta Musila — 21.55 Čas vsliki.

SREDA, 16. aprila: 10.00 Televizija v šoli — 11.00 Program za delavce: Tepite Herkulesa — 16.30 Za otroke od 6. leta naprej: „Gašperček in čarovnik" 17.10 Za mladino od 11. leta naprej: Mednarodna Nova Fundlandija — 17.40 Za družino: Šah za vse — 18.00 En francais, tečaj francoskega jezika — 18.20 „Quicky, Pingo, Cäsar", lahko noč oddaja za naše najmlajše — 18.25 Deželnozborske volitve na Dunaju — 18.45 Reklama — 18.50 Kuhinja v televiziji — 19.16 Pregled programa — 19.21 Reklama — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Reklama — 20.06 Šport — 20.10 Reklama — 20.15 Prometni obzornik — 21.00 „Can-can", igralni film — 22.30 Čas v sliki. —

ČETRTEK, 17. aprila: 10.00 Televizija v šoli: Kaj lahko postanem? — 10.30 Krščanski obredi: Bizantinski obred — 11.00 Francoska televizija v šoli — 11.30 Pisani denar iz vsega sveta — 12.00 Radijski in televizijski sprejemnik — 18.00 Dobrodošli v Italiji: Tečaj italijanskega jezika — 18.20 „Quicky, Pingo, Cäsar", lahko noč oddaja za naše najmlajše — 18.25 športni mozaik — 18.45 Reklama — 18.50 Policijsko poročilo — Dragnet — 19.16 Pregled programa — 19.21 Reklama — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Reklama — 20.06 Šport — 20.10 Reklama — 20.15 „Malo čudna dama", komedija Johna Patricka — 21.50 Čas v sliki — 22.00 Heribert Meisel — oddaja Heinza Fischerja-Karwina — 22.30 Konec oddaje.

PETEK, 18. aprila: 10.00 Televizija v šoli: Denar in življenje — 10.25 Predkolumbijska kultura — 11.00 Program za delavce: Can-Can — 18.00 Aktualnosti iz znanosti — 18.20 „Quicky, Pingo, Cäsar", lahko noč oddaja za naše najmanjše — 18.25 Podoba Avstrije — 18.45 Reklama — 18.50 Zajezni nasip (v barvah) 19.16 Pregled programa — 19.21 Reklama — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Reklama — 20.06 Šport — 20.10 Reklama — 20.15 Satirično-ironična revija — 21.15 Časovno dogajanje — 22.15 Čas v sliki.

TELEVIZIJA LJUBLJANA

SOBOTA, 12. aprila: 9.35 TV v šoli — 17.45 Po domače z ansambloma Boruta Lesjaka in Jožeta Krežeta — 18.15 Mladinska igra — 19.15 S kamero po svetu — 19.40 Pet minut za boljši jezik — 19.45 Cikcak — 20.00 TVD — 20.30 3—3—1 — 20.35 TV magacin — zabavno glasbena oddaja — 21.35 rezervirano za smeh — 22.00 Maščevalci — serijski film — 22.50 TV kažipot — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 13. aprila: 9.00 Kmetijska oddaja v madžarščini — 9.25 Poročila — 9.30 Narodna glasba — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Propagandna oddaja — 10.45 Otroška matineja — TV kažipot — 18.15 Celovečerni film — 19.45 Cikcak — 20.00 TVD — 20.30 3—2—1 — 20.35 Humoristična oddaja — 21.20 Videofon — 21.30 športni pregled — 22.00 TVD.

PONEDELJEK, 14. aprila: 9.35 TV v šoli — 10.30 Ruščina — 11.00 Osnovne splošne izobrazbe — 14.45 TV v šoli — 15.40 Ruščina — 16.10 Angleščina — 16.45 Madžarski TV pregled do 17.00 — 17.35 Tiktak — 18.00 Po Sloveniji — 18.25 Propagandna medigra — 18.30 Zdravstvena oddaja — 18.50 Godala v ritmu — I. — 19.20 Znanost in mi — 19.45 Cikcak — 20.00 TVD — 20.30 — 3—2—1 — 20.35 — TV drama — Glasbena oddaja — Ponovitev francoščine in poročila.

TOREK, 15. aprila: 9.35 TV v šoli — 10.30 Angleščina — 11.00 Osnovne splošne izobrazbe — 14.45 TV v šoli — 15.40 Angleščina — 16.10 Francoščina (do 16.40) — 17.45 Risanka — 18.00 Lutkovna oddaja — 18.20 Po sledeh napredka — 18.40 Novosti iz Studia 14 — 19.05 Obiščite z nami München — 19.50 Cikcak — 20.00 TVD — 20.30 3—2—1 — 20.35 Celovečerni film — Jazz — Poročila —

SREDA, 16. aprila: 9.35 TV v šoli — 17.15 Madžarski TV pregled (do 17.30) — 17.45 Oddaja za otroke — 18.30 Francoščina — 18.45 Poljudno znanstveni film — 19.15 Zabavna glasba — 19.45 Cikcak — 20.00 TVD — 20.30 3—2—1 — 20.35 Niti našega življenja — mladinsko tekmovanje — 21.35 Ekran na ekranu — 22.35 Poročila.

ČETRTEK, 17. aprila: 9.35 TV v šoli — 10.30 Nemščina — 11.00 Angleščina — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 15.40 Nemščina — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe (do 16.40) — 17.45 Pionirski TV dnevnik — 18.15 Naši zbori — ženski, moški in mešani zbor „France Prešeren" iz Kranja — 18.45 Rezerviran čas — 19.45 Cikcak — 20.00 TVD — 20.30 3—2—1 — 20.35 Dramska nadaljevanka — 21.05 Kulturne diagonale — 21.50 Wojek — serijski film — 22.40 Poročila.

PETEK, 18. aprila: 9.35 TV v šoli — 11.00 Francoščina — 14.45 TV v šoli — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski TV pregled (do 17.00) — 17.50 Naika — serijski film — 18.15 Diapazon — glasbena oddaja — 19.00 Svet na zaslonu — 19.50 Cikcak — 20.00 TVD — 20.30 3—2—1 — 20.35 Rezerviran čas — Poročila.

Kaj bo počel prvi človek na Luni?

Na tiskovni konferenci v Houstonu je vodja oddelka za preučevanje Lunine površine John Small sporočil, da bosta v mesečevem modulu (LEM) letela Neil Armstrong in Edwin Aldrin, ki bo tudi prvi stopil na Mesečeva tla.

Ko se bo izkrcal iz modula in zbral nekaj kamenja, bo prvi Američan Luni postavil nedaleč od modula — približno 1,5 do 3 metrov — napravo za merjenje sončnega žarčenja (napravo bodo vrnili na Zemljo). Vesoljec bo zbral v posebni posodi 10 do 12 kilogramov različnega kamenja, potem pa postavil seizmograf, ki bo ostal na Luni. Po podatkih s te naprave, je dejal Small, bi dobili popolno sliko o sestavi Lune. Ti instrumenti bi prav tako pokazali, ali Luna »drhti« — ugotovili pa bi tudi frekvenco in gostoto meteoritov.

Prvi Američan na Luni bo postavil kakih 10 metrov od mesečevega modula tudi laserski reflektor. Ta naprava bo omogočila, da bodo z doslej nedosegljivo natančnostjo — na centimetre — izmerili razdaljo med Zemljo in luno. Pomagala bi tudi odkriti, ali se premikajo celine na Zemlji druga proti drugi in za koliko.

Po vseh teh opravljenih nalogah bo vesoljec napolnil s kamenjem še eno posodo, toda tokrat se bo lotil te naloge bolj skrbno, izbiral bo različne mineralne vzorce, fotografiral bo Lunino površino, predvsem pa bo opisoval vsak svoj gib spremljevalnim postajam na Zemlji. Takrat se mu bo pridružil še drugi vesoljec iz modula in kasneje se bosta vrnila vanj.

LEM bi se zadržal na Luni okoli dvajset ur, potem pa se bo pridružil matični ladji z vesoljcem Michaelom Collinsom.

IZSTRELITEV APOLLA XI.: 16. JULIJA

Zgodovinski polet »Apolla XI«, ki bo ponesel oba ameriška kozmonavta Nella Armstronga in Edwina Aldrina, kot prva človeka na Mesec, so preložili za en dan. To je sporočila ameriška uprava za aeronavtiko in vesoljske raziskave (NASA). Polet, ki je bil določen 15. julija, so preložili na 16. julij, da bi si zasigurali na Mesecu najugodnejši pristanek v »Morju molka«.

Seveda si pridržuje NASA pravico, čas izstrelitve »Apolla XI«, po poskusu »Apolla X« (18. maja), po potrebi spremeniti.

JAPONSKA GRADI NAJVEČJE LADJE

Japonska ladjedelska industrija, ki je že v zadnjih letih pritegnila največji del novih naročil na svetu in zgradila tudi največje ladje (kot je na primer supertanker »Universe Ireland« s 312.000 tonami), se pripravlja na gradnjo ladij z nosilnostjo do 500.000 ton.

Kot je razvidno iz podatkov Zavoda za pomorski promet v Bremenu, bo začel v maju obratovati nov odsek ladjedelnice Nippon-Kakan, na katerem bodo lahko gradili »ultrasuperladje« dolžine 500 metrov in 75 metrov širine z nosilnostjo 500.000 ton.

Plovna družba Mitsui razpolaga je od l. 1968 v svoji ladjedelnici z napravami za gradnjo 410 metrov dolgih in 72 metrov širokih ladij s 500.000 tonami nosilnosti. Ishikawajima — Harima Heavy Industries Co. Ltd., eden največjih japonskih ladjedelskih koncernov, bo povečal svojo ladjedelnico do maja 1969 za gradnjo ladij s tonažo 400.000. Za gradnjo enako velikih ladij bo uredila tudi družba Sasebo Heavy Industry svjo ladjodelnico v Sasebu do junija tega leta. V tej ladjedelnici bodo lahko gradili in popravljali superladje.

ŠOLOHOV IN STALIN

V Moskvi je zbudila pozornost tista številka »Pravde«, v kateri je izšel odlomek iz povesti »Boj za njihovo domovino«, delo Nobelovega nagrajenca Šolohova. Šolohov se je pritožil neposredno pri tajniku komunistične stranke Leonidu Brežnjevu proti prepovedi tega njegovega romana. Nato je Brežnjev preklical prepoved. Pravijo, da je to storil pod vplivom sovjetsko-kitajske napetosti. Na Kitajskem še vedno slavijo Stalina kot velikega marksista.

Podjunski trgovski center
Bratje RUTAR & Co.

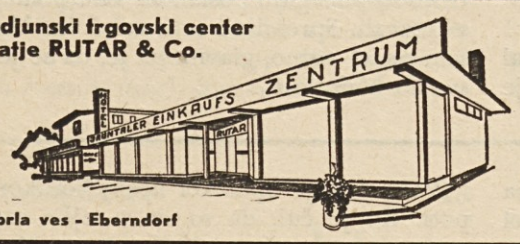

Dobrla ves - Eberndorf

COLOR — TELEVIZORJE
pri RUTARJU
Dobrla ves
Telefon 04236-281

Dve prvini proti kariesu

Sladkor — sovražnik zob

„Izogibajte se sladkarij, posebno še bonbonov!" Ta nasvet so dajali zdravniki že našim očetom in dedom, takoj ko so opazili, da se jim kvarijo zobje. Tudi v moderni medicini je sladkor glavni sovražnik zaščitne zobne sklenine. Toda do danes se je dokaj poglobilo znanje o pojavih in možnostih za preprečevanje gnitja zob, ki ga zdravniki imenujejo karies. V našem času se je ta bolezen razvila v skrb vzbujajočem obsegu, v nekakšno množično bolezen.

Računajo, da danes v visoko civiliziranih deželah kakih 80 odstotkov prebivalstva trpi za kariesom. Kaže, da sta karies in napredek civilizacije neposredno povezana. Glavni sum so znova naperili proti sladkorju, kajti povprečna potrošnja sladkorja na prebivalca je znašala pred sto leti blizu štiri kilograme letno, medtem ko je danes v deželah z visoko razvito prehrano desetkrat večja.

Molibden — vanadij

S poskusi na živalih so pred kratkim jasno dokazali škodljivo delovanje sladkorja za zobno sklenino. Še bolj pomembni pa so rezultati najnovejših poskusov, ki so jih opravili v Zvezni republiki Nemčiji in po katerih **dve kmetijski prvini, molibden in vanadij zavirata ali vsaj zmanjšujeta karies.** Molibden odlikuje velika odpornost proti kislinam in toploti. Vanadij, ki se pojavlja v majhnih količinah v mnogih vrstah kamna, v rastlinah, premogu in nafti, kaže prav tako veliko odpornost proti močnim kislinam in vodnemu raztvoru alkalija. Ti dve prvini pomenita nove možnosti v boju proti kariesu.

Danes so prav tako dobro znane tudi vse faze nastanka kariesa. Eden izmed vzrokov je naselitev bakterij v zobeh. Šele bakterije razstavijo sladkor v kisline, ki so neposredna nevarnost za zobno sklenino. V poskusih na živalih so dokazali, da karies nastane samo v primeru, če so navzoče določene vrste bakterij v času uživanja sladkorja. Če eden od teh dejavnikov manjka, ostanejo zobje nedotaknjeni. To spoznanje je velikega praktičnega pomena, tako da smemo upati, da bomo s pomočjo že začete profilakse (obvarovanje pred boleznijo) s fluorom lahko končno zatrli množično bolezen kariesa.

D. J. M.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

PETEK, 11. aprila, ob 19.30: **Evgenij Onjegin,** lirične scene v treh dejanjih Petra Iljiča Čajkovskega. — **SOBOTA,** 12. aprila, ob 19.30: **Pogled z mosta (Der Blick von der Brücke),** drama v dveh dejanjih Arthurja Millerja. — **NEDELJA,** 13. aprila, ob 15. uri: **Evgenij Onjegin** in ob 19.30: **Tango,** drama Slavomira Mrozeka, delo uprizarja celovški eksperimentalni oder (mali oder) — enotne cene: 25.— šilingov. — **SREDA,** 16. aprila, ob 19.30: **Seviljski brivec (Der Barbier von Sevilla),** opera v dveh dejanjih Gioacchina Rossinija. — **ČETRTEK,** 17. aprila, ob 19.30: **Gasperone,** opereta Karla Millöckerja (premiera). — PETEK, 18. aprila, ob 19.30: **Baletni večer** (Frederic Chopin: Les Syphides, Antona Dvorak: Slovanski plesi, George Gershwin: Amerikanec v Parizu).

ZAHODNE DRŽAVE PROTI LENINOVI PROSLAVI V OZN

Pred komisijo za človečanske pravice pri Organizaciji združenih narodov je prodrl predlog, da se proslavi 100-letnica rojstva Vladimira Lenina prihodnje leto. Lenin se je izkazal kot praktičen in teoretičen borec za človečanske pravice. Komisija se veseli, da je UNESCO sklenila proslaviti obletnico njegovega rojstva. Delegati Amerike in nekaterih drugih držav niso s sklepom soglašali.

Verkäuferin

(oder Frau mit Strickkenntnissen) für Wollgeschäft in Klagenfurt gesucht. Zimmer vorhanden. Zuschriften unter Nr. 716.727/1 an IWG Klagenfurt.

Naš tednik

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslovu: „Naš tednik", Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave 82-6-69. — Telefon uredništva in oglasnega oddelka 84-3-58. Naročnina znaša: mesečno 10.— šil, letno 100.— šil. Za Italijo 3400.— lir, za Nemčijo 24.— DM, za Francijo 30.— ffr., za Belgijo 300.— bfr., za Švico 25.— šfr., za Anglijo 3.— f. sterl., za Jugoslavijo 60.— N din, za USA in ostale države 7.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Radiše, p. Žrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.